

YAZI-YORUM

Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi

33. Sayı

2021 Şubat
Yıl: 3 Sayı: 33 Ücretsiz

İÇİNDEKİLER

Röportaj

Çağdaş Turan

Zeynep Eşin
Edebiyatta Estetik Yargı

ÖYKÜ & ANLATI

Şebnem Özkoroğlu | Sol

Aslı Kaprol | Saklambaç

Ayşegül Gezgin | Güzel Olanı

Çağatay Üge | İki Selim

İlknur Demir
Gitar Kitap inceleme

Nur Yüksel Öztürk
Güzellik ve Çirkinlik
Kavramları Üzerine

ŞİİR

Zeynep Eşin | Çocuk

Reşit Kayar | Kafka'nın Karanlık Odası

Rıdvan Yıldız

36 Derece Doğu Meridyenine Sızan Bir Uçağın
Gürültüsü

Orhan Kırım | Güzel

Gönül Malat
Dorian Gray'in Portresi
Oscar Wilde

Büşra Canbaz
Sayıklamalar

KAPAK ÇİZİM

Şara Nur Yaşar

Handan Kılıç
Kibritçi Kız

İlknur Demir

Gitar/Michel del Castillo

Yazgı Adaletsizdir

Güzel ve çirkin algısının, zihnimizde oluşmaya başlamasına, çocukken dinlediğimiz masalların etkisi yadsınamaz. Buna verilecek en güzel örneklerden biri Hans Christian Andersen'in yazdığı, "Çirkin Ördek Yavrusu" adlı masaldır. Hemen hepimizin bildiği bu masalda, ana fikir olarak, çocuklara dış görünüşü ile kimseyi yargılamamamız gerektiği verilmeye çalışılsa bile masalın alt metni "Bak gördün mü? Çirkin diye ötekileştirdiğin ördek yavrusu, güzeller güzeli bir kuğuya dönüştü," demektedir. Çocuğa dayatılan, çirkinini ötekileştirmemesi değildir. Tam tersi, "Sabretmeli... Bugün çirkin olan, bir gün gelecek ve senin gibi güzel olacaktır. Bu nedenle, güzele dönüşecek olanı ötekileştirmemen gereklidir."

Ya çirkin yavrucak, güzel bir kuğuya dönüşemeseydi? O zaman ötekileştirilmesinde bir sakınca olmayacaktı. Güzel bir kuğuya dönüşen çirkin ördek yavrusu ötekileştirilmekten kurtulmuştur ama böyle bir şansı olmayan çirkin ördek yavruları ne yapacaktır?

İşte Michel del Castillo'nun "Gitar" adlı doksan dört sayfalık romanı, asla güzel bir kuğuya dönüşme şansı olmayan, çevresi tarafından hilkat garibesi ya da canavar olarak nitelendirilen tek gözlü, dişsiz, yüzü yanık kambur bir cücenin hikâyesini anlatmaktadır. Yani ötekileştirilmesinde bir beis olmayan biridir o. Ben diliyle yazılan, isimsiz roman kahramanının okura yazdığı bir mektup olarak da okunabilecek hikâye, şöyle başlamaktadır.

'Çirkinim. Korkutan bir çirkinlik bu. Bana acı veren bu itirafla başlamak istiyorum öyküme. Çirkin!... Beni okuyacak olan sen, bu sözcüğü iyi anlamalısın. Bin türlü güzellik olduğu gibi bin türlü de çirkinlik vardır. Dahası, çirkin güzellik bile vardır: Kendini beğenmiş güzellik.'

Romanın daha ilk satırlarında bir varoluş çabasıyla karşı karşıya olduğumuzu anlıyoruz. Öyle bir varoluş çabası ki bu, var olmaya çalıştıkça yok oluşa doğru hızla sürüklenen, bedensel özellikleri yüzünden kötülükle yaftalanan çirkinin! topluma tuttuğu ayna sayesinde okur da kendisiyle yüzleşme fırsatı buluyor ve çirkinliği kötülükle eş tutan saplantılı insanların arasında, yalnızlığa mahkûm edilen bu hilkat garibesinin! gri yalnızlığına ortaklık ediyor.

“Yalnızlık mı? Gerçeği söylemek gerekirse yalnızlık tek başına olmak demek değildir. Düşünceler yalnız insanlara her zaman eşlik eder. Çare bulunamayan yalnızlık başka bir şeydir. Gerçek yalnızlık, kişinin karşısındakinin bakışlarında kendini gösteren yalnızlıktır.” Cinselliğe, dine ve kültüre “iyi” olma savaşı veren çirkin bir cücenin -ötekinin- gözünden, bakan yazar, zengin bir yalınlığı olan dili ile okuma kolaylığı yaratırken bu yalın dilin içinde barındırdığı derin felsefe ile de okuru düşünsel anlamda zorlu bir metinle baş başa bırakıyor. Bazı sözcüklerin anlamı kullanıldığı dile göre birden fazla anlama karşılık gelir ve farklı ruh hallerinin tanımlanmasında kullanılır.

“Yalnızlık mı? Gerçeği söylemek gerekirse yalnızlık tek başına olmak demek değildir. Düşünceler yalnız insanlara her zaman eşlik eder. Çare bulunamayan yalnızlık başka bir şeydir. Gerçek yalnızlık, kişinin karşısındakinin bakışlarında kendini gösteren yalnızlıktır.”

O sözcüğün karşılık geldiği ruh halini anlamak için oralı olmak, o kültürle harmanlanmak gerekir. Yazarın, İspanya'nın Galicia bölgesinin rialarla kaplı gri havasını, yörenin kültürel çözümünü ve aynı bölgenin tasvirini yapmak için seçtiği sözcük, “Morrina”dır. Dilimize etkâr olarak çevrilebilecek bu kelimenin Galiçya'da kullanıldığı anlamı çok daha derindir.

“Can sıkıntısı nedir bilir misin? Morrina daha da beterdir. Bu, hiçbir zaman var olmamış geçmişe duyulan özlemdir. Bu sözcüğü ben de çeviremem. Nasıl yapabilirim ki? Onu anlamak için buralı olmak gerek. İşte bunun için sana bir yere ait olmanın önemli bir şey olduğunu söylüyordum. Hayır, morrina'nın ne olduğunu anlayamazsın. Bunu anlamak için tekdüze, sık, yoğun ve ince ince yağın, insanı iliklerine kadar ıslatan yağmur gerekir; tepeler üzerinde tüten sis, melankolik ve sabırlı inekler gerekir; çok yakında bulunan, çağılayan ve tehdit eden okyanus gerekir; açlık, yalnızlık ve sıkıntı gerekir. Bütün bunlar morina'nın başlangıcıdır ve morina benim bütün bölgemdir.”

Annesi tarafından terk edilen, oldukça zengin olan babasının ise, varlığı ile yokluğu arasında pek fark olmadığı bir ortamda sadece sütannesini Gaixa'yı görerek ve babasının kitaplığındaki kitapları okuyarak on iki yıl geçirir romanın isimsiz kahramanı. Çirkinlik ve kötülüğü doğru orantılı addeden toplumun önyargılarının aksine iyi biridir o. Babasının ölümü ile birlikte ilk kez gerçek dünyayla ve gerçek insanlarla karşılaşır. Belki de birçoğumuzun gerçek dünyayla ancak ebeveynlerimizin ölümü ile karşılaştığımız gibi. İsimsiz kahramanımız, iyi ya da kötü biri olmak arasında gidip gelirken, Çingene bir gitaristle karşılaşır ve sonunda kendisini sanat ile anlatabilme fırsatı yakaladığını düşünür. Aklına gelen fikri uygulamak için gece gündüz çalışır. Artık bir amacı vardır.

'Birinin beni dinlemek isteyebileceği umuduyla on beş yıl bekledim. Bunu bir düşün: beklemek ve umut etmek! İspanya'da bu iki sözcük eşanlamlıdır. Çünkü umut varsa beklenir! Orada, yağmur ve sisle iç içe, öylece duruyordum, beni dinleyecek birine ne söylemem gerektiğini düşünerek hep "bekledim." Belki ona mutsuz olduğumu bile söyleyecektim ve o kişinin beni anlayacağından emindim."

Çirkinlik, çoğulcu normlara uymayan ve toplumun önyargılarına, acımasızlığına, yaftalamasına maruz kalan, ötekinin -çirkinin- gözünden, öteki olmayanın çok yüzlülüğünü anlatmak için yazar tarafından kullanılmış bir semboldür.

Aynen kitaba ismini veren "Gitar" in da ön yargılara karşı kendini sanatla ifade etmeye çalışan, önyargıları kırabilmek için sanatın gücüne inanan "çirkin" in, aradığı çarenin bir sembolü olması gibi.

"Çare, iyileşmeyi sağlayacak ruh haline erişebilmek için izlenecek bir yöntemdir. Gitar, daha çalmaya başlar başlamaz iyileştirir... Herkesin inanmak istediği şeye inanmakta özgür olduğunu söyleyen insanlar vardır. Kuşkusuz haklılar. Ama ben haklı olan kimseleri sevmem. Haklı insanlar hiçbir zaman kaygı duymaz. Hiçbir zaman tasalanmamak korkunç bir şeydir. Gitarın gücünün de seni kaygılandırması gerekir.

Kitabın üç ana izleği, okuru yazarın derin felsefesi ile buluşturuyor. Bu izleklerden ilki, diğerini aynı kılma savaşı veren zihinlere, çirkinin saklandığı perdenin arkasından tuttuğu ayna sayesinde, okurun kendisiyle yüzleşmesidir. Hikâyenin çirkin kahramanı, güzel huylarını terk edip neredeyse olabilecek en kötü huylu insana dönüşürken okur olarak yüzleştiğimiz gerçek, bu kötülüğü kabul edebilme, kötüye dönüşen karaktere -kötülüğe- hak verme potansiyelimizin olduğu gerçeğidir. Yazarın yazım dili ve insan psikolojisinin derinliğini çözmüş olması iyi bir edebi yapıt ortaya çıkarıyor. Hikâyenin kahramanı gittikçe kötüye evrilirken, okur bu kötülüğe tepki vermiyor aksine içten içe onaylıyor yapılanları.

Peki ya kötülüğe maruz kalan, kötülüğü kendi çıkarları için kabul ederse; işte burada kitabın ikinci izleği çıkıyor karşımıza. Bu kez, çirkin denilen, varlığına tahammül edilemeyen bu çirkinin kötülüklerine kendi çıkarları söz konusu olduğunda sessiz kalanlarla -mış gibi yapanlarla- tanışıyor okur. Sadece sessiz kalmak değil aynı zamanda çirkinin kötülüklerine gösterilen sınırsız tahammül gücünün yüksekliği şaşırtmıyor okuru. Bedensel çirkinliğe tahammül edemeyen toplumun sesi, söz konusu olan ahlaki çirkinlik olunca kısılıveriyor. Çirkin kimdir? Bir kalp sahibi olmadığı düşünülen, kötülükle eş tutulan bedensel çirkinliğe sahip olan mı, yoksa ihtiyaçlarını karşılayanın kötülüğüne ses çıkarmayan mı?

Kitabın son izleğinde ise, ezen ve ezilen sınıfın temsilcisi aynı karakterde hayat buluyor. Bu kez, sistemi değiştirmek isteyen alışlageldiği gibi ezilen değildir. Tam tersine maddi gücü elinde bulunduran, ezen taraf olması düşünülen kişidir sistemin değişmesi için mücadele veren. Kölelikten kurtulmak istemeyen kölenin karşısında, iyilik bir tür köleliğe mi dönüşmektedir?

Gitar; içindeki iyilik sayesinde toplum tarafından kabul edileceği düşüncesini uzun zaman kaybetmeyen isimsiz karakterin, iyi kalabilmek için tek başına iyiliğin yetmediğini, karşı tarafın onaylamadığı-gerek görmediği- iyiliğin, kötülüğe dönüşmesinin kaçınılmaz olduğunu tecrübe edişinin hikâyesidir. Çoğunluğun içinden biri olarak ötekini anlatmak sıradandır.

Toplumun röntgenciliğini yapan ötekinin gözünden çoğunluğu anlatmak ise Michel del Castillo gibi iyi edebiyatçılara özgüdür. Bu edebi metnin tuttuğu aynada okur hızla yol alan kötülüğün bulaşıcılığını görüyor ve sadece insanın değil toplumun gerçekliğiyle de yüzleşiyor.

Kitabın en önemli özelliklerinden biri de yazarın metne eklediği ilk söz ve son söz. Yazar, kitabın önsözünde, gitarın çığlığının hangi düşünce sistemi ile yazıldığını hangi aşamalardan geçtiğini anlatıyor okura.

“Bu öyküyü, kafamı kurcalayıp durduğu ve onu anlamlı bulduğum için yazmak istedim. İyileşme umudu olmayan bir hastanın öyküsünü de yazabilirdim pekâlâ. Önemi olan, uğursuz bir yazgının bulunduğu, hak etmedikleri halde bu kaderin kurbanı olan insanların varlığını ve bu insanların umudu tanımadıklarını görmektir. Gitar bir çığlıktır.”

Yazar, kitabın sonuna eklediği sonsözde ise sanat, sanatçı ve yazmak hakkındaki düşüncelerini uzun uzun anlatıyor.

“Ben çalışma masamın başına geçmekle yazar olmuyorum, hiçbir zaman da öyle olmadım, yürürken, sohbet ederken, belki de hayal kurarken yazar oluyorum. Bundan dolayı, bir kitap doğal ve dirimsel etkinliğimin sonucundan başka bir şey değildir benim için.”

Yazmak isteyenler ve iyi bir okur olmanın peşine düşenler için kılavuz niteliğindeki sonsöz kitabın okurları tarafından dikkatle okunmalı.

“Görevinin bilincinde olan her sanatçı için kısır oyunlardan, yermelerden ve sadomazoşist olumsuzlamalardan vazgeçme zamanı gelmiştir; kendi varlığının özüne girmek, zanaatsal alçakgönüllülüğü yeniden keşfetmek için seçkin gururdan vazgeçmek zamanı, yeni ve coşkulu bir bakışı yeniden kazanmak, kardeşlik ve umutla yeniden ilişki kurmak zamanı gelmiştir. Sanat alanını bir Pazar yeri entelektüelliğinden temizlemenin zamanı gelmiştir.”

1933 yılında doğan, İspanyol asıllı Fransız yazar Michel del Castillo babası tarafından terk edildikten sonra annesiyle birlikte geldiği Fransa’da mülteci kampına kapatıldı. Daha sonra da annesi tarafından Almanlara rehin bırakıldı. Savaşın ortasında İspanya’ya geri gönderildi ve İslahevine gönderildi. 1949 yılında kaçtığı İslahevinden bir Cizvit okuluna sığındı. Burada edebiyatı keşfetti. 20 yaşından sonra edebiyat ve psikoloji eğitimi alan yazarın karakterlerin yaratılmasında aldığı psikoloji eğitiminin etkisi görülmektedir.

Kaynak: Gitar/Michel del Castillo- Sel Yayınları

Çağdaş Turan

Röportaj

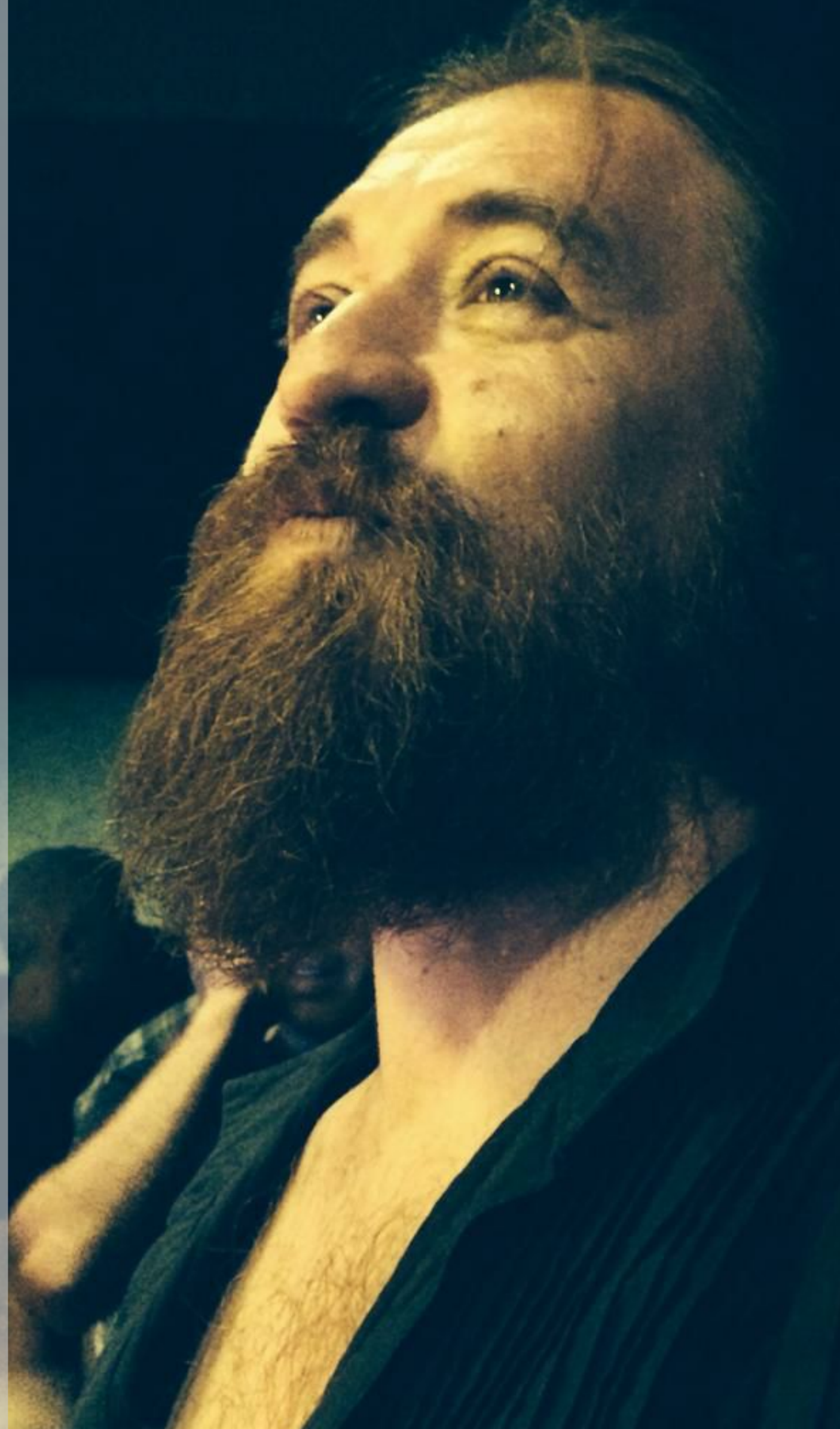
Zeynep Eşin

Neden roman?

Aslında öykü yazmaktan daha çok keyif alıyorum. En rahat ettiğim, daha doğrusu kendimi ifade edebildiğim edebiyat türü öykü. Fakat Hayalciler, öykü formatına sığamayacak kadar geniş bir konuya sahipti. Bir de bunun yanında, bir ilk roman söz konusu olduğu için, nedense insan her şeyi anlatmak istiyor. Sanki bir fırsat verilmiş ve iyi kullanmak zorundaymış gibi hissediyor. O yüzden de kendini tanımlayacak, değer verdiği ya da bahsetmek istediği konuları atlamadan dolduruyor kitabın içine. Benimki biraz öyle oldu herhalde. Şimdi, ilk romanım da çıkmış, hazır biraz rahatlamışım, öykülere ağırlık vermeye devam edebilirim.

Sizi yazmaya hazırlayan ve motive eden şey nedir?

Ben, öncelikle, yazma eyleminin kendisini seviyorum. Sonuçta ortaya çıkan eser; öykü, roman, deneme ya da şiir, artık her ne ise, insanı tabii ki mutlu ediyor; ama sonuç kadar süreçten de zevk almak lazım. Eylemin kendisi insanı mutlu ediyorsa motivasyon için başka şeye gerek kalmıyor. Tek başına yazmak yeterli. Bunun yanında elbette ki söylemek istediklerim var; duygu ve düşüncelerimi aktarmak, dahası okurlarla paylaşmak istiyorum. Ne kadar çok kişiye ulaşırsa yazdıklarım o kadar mutlu oluyorum. Bunlar normal şeyler zaten. Fakat dediğim gibi beni asıl yazmaya iten güç, eylemin ta kendisi... Yazmak hoşuma gidiyor.

Edebiyatta sahici olmaya inanıyor musunuz?

Evet inanıyorum... Hatta başka türlü nasıl olur bilemiyorum. Yani insan nasıl düşünmediği, inanmadığı şeyleri yazabilir. Gerçi sipariş üzerine yazılan yazılar olduğunu biliyoruz hepimiz. O yazılar da sipariş üzerine yazıldıklarını belli eden kalitede oluyor zaten. Bir de popüler akımlara kendini kaptıranlar var. Yani bakıyor, polisiye romanlar mı gündemde, hemen patlatıyor bir tane. Ama polisiye romanları derya deniz, ardında koca bir kültür var, Agatha Christie'den Arthur Conan Doyle'una kadar... Bunları bilmeden, okumadan polisiye yazmak büyük cesaret işi. Bende o cesaret yok mesela... O yüzden yazar inandığı, bildiği gibi yazmalı...

Yarattığınız karakterlerden kıskandığınız ve yerinde olmak istediğiniz bir karakter oldu mu?

Evet... Romanın ana karakteri olan Kutbay'ın ilk hallerini biraz kendime benzetiyorum. İtiraf etmek gerekirse işin kolayına kaçıp kendimden çok şey kattım Kutbay'a. Kıskandığım (ya da imrendiğim, olmak istediğim diyeyim) karakter ise Kutbay'ın sonraki halleri. Uzun bir yolculuğun başındaki adamım ben ve aynı adamın yolculuk sonundaki hali olmak istiyorum.

Yazmanın aynı zamanda kendine yapılan bir yolculuk olduğunu düşünürsek bu anlamda kendinizde keşfettikleriniz neler oldu?

Evet, gerçekten de yazma eylemi, tek başına yapılması zorunlu olan diğer birçoğu gibi, insanın kendini tanımasına, daha doğrusu yüzleşmesine sebep oluyor. Hayalciler romanı uzun sayılabilecek bir sürede bitti. Bu süreçte ben değiştim, romandaki karakterler değişti. Kitabın ilk sayfalarına baktığımda "Allah Allah, bunları ben mi yazmışım," diye şaşırdığım çok olmuştur. Bir nevi kendi değişimimin de aynası oldu Hayalciler...

Türkiye'deki okur kitlesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de, sayıca az da olsa nitelikli bir okur kitlesi var. Üstelik tüm söylenenlerin aksine gittikçe artan bir kitle bu. Gelişen teknolojinin kitap okuma oranını düşürdüğünden bahsediliyor sürekli olarak. Artık insanları meşgul eden başka şeyler, internet,

sosyal medya gibi alanlar kitap okunmasının önünde birer engelmiş gibi gösterilmeye çalışılıyor. Ben bu söylemlere pek katılmıyorum. Birbirlerinden tamamen farklı olan kavramları yarıştırmak sağlıklı olmasa gerek.

Sürekli okuyan yeni bir kitle var. Zevkleri ya da bilgiye ulaşma yolları farklı ama okuyorlar. Mesela ben kitabı bir materyal olarak da seviyorum. Dokunmak hoşuma gidiyor, kütüphanemde durması beni mutlu ediyor. Ama artık farklı ortamlarda okunuyor kitaplar. Yine de okunuyor, önemli olan da bu... Belki kitap fiyatlarını okumanın önünde bir engel olarak görebiliriz. Ama o engel bu ülkede hayatın her alanında var. Geçim sıkıntısı sadece kitap okumanın değil daha birçok şeyin önünde engel olarak duruyor.

Roman veya kısa öyküler yazmak isteyen birine ilk 3 tavsiyeniz?

İlk olarak bol bol okumayı tavsiye ediyorum. Sanırım Vedat Günyol'un bir sözüydü: "Okumadan yazmanın sırrına ermiş değilim." O kadar doğru bir söz ki. Farklı türlerde, farklı bakış açılarını yansıtan eserleri okumak bireyi insan haline getiriyor her şeyden önce. O nedenle çok önemli.

İkinci olarak yazma eylemi disiplin isteyen bir süreç. Yazar olmak isteyen birisi, bu alanda başarılı olmayı hedefliyorsa tabii ki, kendisini bu disipline alıştırmalı öncelikle. Zaten sürekli olarak yazınca insan, bir de bakıyor ki önceki yazdıkları (ve zamanında çok da beğendikleri) pek de matah şeyler değilmiş. İşlerin yoluna girmesini ya da ilham perilerini beklemeden, belirli bir program dâhilinde yazmak faydalı olacaktır. Çünkü işler hiçbir zaman tam olarak yolunda gitmiyor ve ilham perileri de zırt pırt karşımıza çıkmıyor. Son olarak da pes etmemelerini tavsiye ediyorum. Yazar olmak, hele ki Türkiye'de zor, çok zor iş. Yazdıklarınızın basılması bile başlı başına bir sorun. Üstelik dertler bunlarla da bitmiyor. Kitabın hak ettiği yere gelmesi, okurlarla buluşabilmesi de ayrı bir zorlu macera. Bence yazar adayı, bu zorlukları bilerek, fakat süreçten de keyif almaya çalışarak sabırlı davranmalı.

Yayıncılık sektöründen biraz söz eder misiniz? Sektörün zorlukları nelerdir?

Sektörün zorlukları çok. Bunların başında dövize endeksli olması geliyor. Yayıncılığın pek çok aşamasında, baskı, telif gibi kısımlarda maliyetlerin artması özellikle son dönemlerde birçok yayınevini zor durumda bıraktı. Dağıtım firmalarının yüksek iskontolu çalışması bir diğer sorun. Bu sıkıntılar da ister istemez kitap fiyatlarına yansıyor. Bir de, gerçi önceki soruda okur kitlesinin gittikçe arttığından bahsetmiştim ama, özellikle Avrupa ile kıyaslandığında kitap satışlarımız çok düşük. Baskı adetlerinin düşük olması maliyetleri bir kat daha arttırıyor. Yayınevleri artık risk almak istemiyorlar. Garanti yazarlar ya da satış garantisi olan/çok satma ihtimali bulunan bilindik isimlerle çalışmak daha makul geliyor. Bu da yayın dünyasını tek düze bir hale getiriyor. Benzer yayınlar, benzer konular... Tabii bu sıkıntılı süreç içerisinde güzel işler yapan, ve inatla ilkeleri doğrultusunda hareket eden yayınevleri de var.

Size ulaşan dosyaların basılmasına nasıl karar veriyorsunuz? Dosyalar basım aşamasına gelene kadar hangi süreçlerden geçiyor.

Öncelikle yayınevi olarak, bize gelen dosyalara hızlı biçimde cevap vermeyi önemseyeceğimizi belirtmek istiyorum. Bunun için geniş bir yayın kurulumuz var. Bu kişiler zevklerine güvendiğimiz, çoğunluğu sektörden ya da akademik camiadan olan kimseler. Yayınlanmaya uygun gördüklerini (ki bazen üzerine basa basa "Muhakkak yayınlanmalı!" dedikleri de oluyor) sıraya alıyoruz. O dönemki yayın politikamız neyse (ayda en fazla üç ya da dört kitap yayınlamayı tercih ediyoruz) ona göre hareket ediyoruz. Tabii bu süreç içerisinde yazarla sürekli iletişimi halinde olmaya da özen gösteriyoruz. Yazarlarla sürekli iletişim halinde olmak, onların sorunlarına hızlı bir şekilde cevap verebilmek yayınevinin imajı için de çok önemli. Bütün bu aşamalardan geçen eser, yine her aşamasında yazarın da fikri alınarak en sonunda kitap olarak karşımıza çıkıyor.

Kitap çıkarmak isteyenlere tavsiyeleriniz neler olabilir?

Özellikle döviz krizi ve tabii ki pandemi dönemi yayınevlerini çok zor durumda bıraktı. Diğer tüm kurum ve kişiler gibi önlerini görmekte zorlanıyorlar ve bu da riske girmelerini engelliyor. Şu an tüm yayınevleri garantili satış yöntemlerini deniyorlar. Bu durumda hiç bilinmeyen bir yazarın kitabını bastırma şansı bulması, maalesef, çok zor. Fakat yazar adayları, kendi eserleri için uygun bir yayınevi/yayınevleri belirleyerek, güzel bir dosya ile (Özgeçmiş, eserin kısa bir özeti, eğer varsa diğer benzerlerinden farkı ya da onu öne çıkartacak özelliğini de ekleyerek) göndersinler. Bu konularda sebat etmek, hatta inat etmek gerekiyor bence. İlk birkaç denemenin başarısız olması umutsuzluğa sevk etmemeli. Benzer durumların birçok ünlü yazarın da başına geldiğini unutmadan denemeye devam etmek gerek.

Çağdaş Turan; 1976 yılında İstanbul'da doğdu. Çocukluğu Anadolu'nun birçok şehrinde geçti. Uzun yıllar profesyonel olarak müzikle uğraştı. En son KULP grubunun solisti olarak üç albüm yaptı. Öyküleri birçok dergide yayınlandı. HAYALCİLER isimli romanı 2020 yılında Edebiyatist tarafından yayınlandı. Çağdaş Turan 20 senedir Maltepe Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak görev yapıyor. Aynı zamanda VELESPİT yayınlarının sahibi.

Güneşin sert ışıkları aydınlıkla taciz ediyor

Kafka'nın karanlık odasını.

İnan bana sevgilim,

Kafka'nın karanlık odasının

Penceresinden bakmalı dünyaya

Kuraklık bu, insan kuraklığı

İnsan, doğuyor ama insana dönüşmüyor!

İnsanlık ağacının dallarında

İnsan adındaki meyve yetişmiyor nicedir.

Kısırlaştı insanlık ağacı.

İnan bana sevgilim,

Kafka'nın karanlık odasında doğmalı çocuklar.

Samimiyet, bütün insani duyguların besmelesidir

Her şeye samimiyetle başlamak gerek

İnan bana sevgilim,

Kin, nefret güden tüm duygular

Kafka'nın karanlık odasındasamimiyete dönüşmeli

Salyası akmış umutlar ciwanların ayaklarını kaydırıyor.

İnsan, ölü hayaller, yıkılmış umutlarla

Dolu bir ceset torbasıdır.

Ölüm de yaşamaya dair.

İnan bana sevgilim,

İnsanın ölmesine değil, ölmemesine şaşırmalı!

Ve inan bana sevgilim,

Kafka'nın karanlık odasında,

Mahşere uyanmalı!

Cellatlar bu kadar uzun yaşarken

Kelebeğe (çocuklara) bir günlük ömür biçilmiş.

İnan bana sevgilim,

Tırtıllar,

Kafka'nın karanlık odasında, kelebeğe dönüşmeli.

Kafası gövdesine ağır gelen bir sürü, yığın gibiyiz.

Kavalın sesi duyulmuyor

Terk etmiş çoban, sürüsünü.

İşinin başına dön tanrı!

İnan bana sevgilim,

Tanrı, tanrısallık gömleğini

Kafka'nın karanlık odasında üzerine geçirmeli.

Güneş ,sert ışıklarla taciz ediyor

Kafka'nın karanlık odasını.

İnan bana sevgilim,

Hiçbir ışık

Kafka'nın karanlık odasını aydınlatamaz!

Ve inan bana sevgilim,

İyi insan yoktur

Kötü olmak için

Eline yeterince güç geçmemiş insan vardır!

Z

Zeynep Eşin

Edebiyatta Estetik Yargı

Neredeyse her yüzyılda filozoflar ve sanatçılar güzellik hakkındaki fikirlerini yazarken, çirkinlik kavramına ilişkin önemli metinler parmakla sayacak kadar az durumda. Çirkinlik, güzelliğin önleyicisi olarak mevcuttu günümüze kadar. Güzel ve Çirkin pek çok biçim almıştır. Yani, güzellik için bir kriter belirlediğinizde, çirkinlik için karşılık gelen bir kriter her zaman otomatik olarak kendini göstermiştir. "Sadece güzellik simetriyi gösterir" ve tam tersine "çirkinlik bozuklukların simetrisidir." gözüyle bakılmıştır.

Güzellik gibi çirkinlik de göreceli bir kavramdır

Çirkinlik, Marx tarafından 1844 tarihli Ekonomik ve Felsefi El Yazmaları'nda, yalnızca paranın yokluğunda veya onun sözlerini anlayabileceğimiz gibi iktidarın yokluğunda anlamlı olan bir şey olarak tanımlanmıştı. Marx şunları yazdı:

Çirkinim ama kendime en güzel kadınları satın alabilirim. Bu nedenle ben çirkin değilim, çünkü çirkinliğin etkisi -caydırıcı gücü- para ile geçersiz kılınmıştır. Ben, bireysel özelliklerime göre topalım, ama para bana yirmi dört ayak sağlıyor. Bu nedenle ben topal değilim. Ben kötü, sahtekâr, vicdansız, aptalım; ama para onurlandırılır ve dolayısıyla onun sahibi de... Ben beyinsizim, ama para her şeyin gerçek beynidir ve o zaman onun sahibi nasıl beyinsiz olmalıdır? Üstelik kendisi için zeki insanları satın alabilir ve zeki insan üzerinde gücü olan, zeki olandan daha zeki değil midir?

Bu son noktaya gelince her zaman doğru değildir. Parası olan birçok insan sadece insanları satın almıştır ama bu başka bir hikaye. Bu yüzden, yüzyıllar boyunca, çirkinliğin ve güzelliğin göreceliği üzerine pek çok metin yazılmıştır. 13. yüzyılda Jacques de Vitry şunları yazmıştır; "Muhtemelen tek gözü olan ünikornlar, bizim gibi iki gözü olanlara hayret ile bakıyorlardır... Siyah Etiyopyalıları çirkin olarak yargılıyoruz, ancak aralarında en siyah olan en güzel olarak kabul ediliyor."

İnsanların güzelliğe tepki vermesinin evrensel yolları var mı? Hayır, çünkü güzellik tarafsızlıktır, tutkunun yokluğudur. Çirkinlik, aksine, tutkudur. Başkalarının estetik bir çirkinlik yargısının olamayacağına dair önceki gözlemlerinin ışığında bu noktayı anlamaya çalışalım. Başka bir deyişle, estetik bir yargı, tarafsız olmayı ima eder. Bir şeye sahip olmam gerektiğini hissetmeden bile güzel olduğunu düşünebilirim. Tutkularımı sustururum. Görünüşe göre çirkinlik bir tutku anlamına geliyor. Öyleyse, kopma ihtimali yoksa nasıl estetik bir çirkinlik yargısı olabilir?

Sanatta ve hayatta çirkinlik vardır. Örneğin, bir vazo resminin çirkin olduğunu söylediğimizde, ideal güzellik ile örtüşmeyen çirkinlik yargısı vardır.

Çirkinliğin temsilinden kaçınılması gerektiğini söyleyen Platon'un aksine, Aristoteles'ten itibaren, hayattaki çirkinliğin bile güzel bir şekilde tasvir edilebileceği ve aslında güzelliği ön plana çıkarmaya ya da desteklemeye hizmet ettiği her dönemde kabul edilmiştir. Şeytanın görüntüsü çirkinliğin iyi bir temsiliyse güzeldir.

Bir adım geri atalım. Yunanlılar, güzelliği iyilikle özdeşleştirerek - kalòs kai agathòs - fiziksel çirkinliği ahlaki çirkinlikle özdeşleştirmişlerdir. İlyada'da, Thersites, "İlium'a gelen en çirkin adam tek ayağı bükülmüş topal, omuzları göğsüne kıvrılmış, sivri başı ince saçlarla kaplı" kötüydü. İğrenç, kuş benzeri yaratıklar ve daha sonra Avrupalı Decadents tarafından tasvir edilen ve onları güzel kadınlar olarak göstermiştir. Eşit derecede çirkin olan harpiller kötüydü ve Dante'nin intihar ormanında da öyle olmaya devam ettiler. Minotaur, Medusa, Gorgon ve Tepegöz Polyphemus gibi çirkindi.

Fakat Platon'un zamanından sonra, Yunan kültürü kendini bir sorunla karşı karşıya buldu: Bu kadar büyük bir ruha sahip olan Sokrates nasıl bu kadar çirkindi?

Orta Çağ ise, canavarlarla doluydu, ama güzellikle ilgili olarak belirttiğim gibi, orta çağ canavarlarını çirkin olarak görmemize neden olan duyarlılığımızdır. Garipler, tek ayakla ve göğsünde ağızıyla, normların çok dışında yapılmışlardı. Bunlar portentadır, ancak doğaüstü anlamların aracı olması için Tanrı tarafından bu şekilde yaratılmışlardı. Her canavarın kendi manevi anlamı vardı. Bu anlamda, ortaçağ insanları onları çirkin olarak görmediler eğer varsa, onları ilginç, efsanevi yaratıklar olarak gördüler. Trannosaurus ile bir stegosaurus arasındaki farkı kolaylıkla anlayabilecekleri kadar iyi bildikleri, çocuklarımızın dinozorları gördüğü gibi gördüler. Onları yol arkadaşı olarak gördüler. Orta Çağ ejderhaları bile bu sevgi dolu merakla izlendi çünkü sadıklardı.

Ayşegül Gezgin

Güzel Olanı
Öykü

Ne demeli ki bana. Yıllar sonra yine mi? Büyümemiş miydim? Aşmıştım artık hani bunları? Koşarak çıktım odadan, suratım kireç gibi bembeyaz. Anlayan anlamıştır.

Ah anne, bunları başlatan sensin. Sesini duyar gibiyim “yine mi ben, her şeyin suçlusu benim zaten.” Evet, anne sensin. Varken de yoktun, şimdi hepten yoksun. Aniden gitmen şart mıydı, bir oturup konuşsaydık. Bir şey değişir miydi? Sanmıyorum. Kabul etmezdin hatanı. Karşılıklı hınçlarımızı deşerdik. Olsun, denedim hiç olmazsa, derdim.

Beni niye çirkin doğurdun diye sorardım, hatırlıyor musun? Ben çirkin çocuk doğurmadım derdin. Ama bir kez olsun ablamı sevdiğin gibi güzel kızım deyip saçlarımı okşamadın. Mendebur halalarım benzediğimi söylerken arkadaşlarına, benim oracıkta oturduğumu bilmez miydin? İki taraf var, ben karşı taraftaydım, sesimiz ulaşamadı birbirimize. Aramızda hızla akan bir ırmak, geçemedim karşıya. Bütün genlerini ilk çocuğuna bırakmıştın: gürül gürül akan sarı saçların, bal rengi parlak gözlerin, biçimli narin vücudun. Aynalardan kaçardım, kara kuru, pırasa saçlı kızı görmekten korkardım. Soruyu değiştirip “Beni niye doğurdun?” diye sormalıydım. Cevabı, güne gelen kadınlara defalarca anlatmandan biliyorum aslında. Evlendiğinde iki yıl doktor doktor gezmişsin çocuğun olana dek. Nasıl olsa kendiliğinden olmuyor diye rahatmışsın. O da ne? Ablam bir yaşına basmadan ben çıkmışım meydana. O yıllarda peş peşe iki çocuk büyütmenin zorluklarını anlatmaktan çok hoşlanır, kendine acımayı pek severdin. Bak o huyunu bana bırakmışsın işte.

Sizin gölgenizde yaşayan kiskanç, fattan bir kızdım ben. Bütün kötü sıfatları üstüme almaktan çekinmedim. Kiskançtım evet. Ablamın elbiselerini keser, saçını çeker, takılarını saklardım. Dayağı da yerdim ama. Dünyanın bir ucuna giderek bunları unutacağımı sanmıştım. Kendimden on sekiz yaş büyük adamla evlenirken âşık olduğumu düşünmedin her halde. Tek amacım uzaklara gitmek, bir daha dönmemektir. Şanslıymışım. Zamanla sevdik birbirimizi. Aynı anda hem eşe hem işe sahip oldum. Pastacılığı öğrendim ondan, beraber yapıyoruz, aldığım kilolar ondan.

On iki yılda sokak ne kadar çok değişmiş. Bahçeli apartman kalmamış. Gri beyaz bir örnek binalar hapishane duvarı gibi yükseliyor kaldırımların dibinden. Önceden sevmezdim ama meğer daha sevimliymiş o zamanlar. Evden kaçıp kafamı dinlediğim bir park vardı buralarda. Işıklandırmışlar her köşesini, akşam saati rahat yürüyüş yapılır. Sarılıp ağladığım ağacım duruyor köşede, yapraklarının hepsini dökmemiş henüz.

Artık eve geri dönmeliyim. Akrabalarla dolu kâbus gibi bir yer. Belki yavaş yavaş kalkıp gitmişlerdir. Yengem kalmıştır kesin. Beni kızdırmak için söyledi o sözü. Fesatlığını örtmek için iyicil bir gülüş yerleştirir yüzüne. Senin iyiliğin için der, en yaralayıcı oklarını atarken. Bayramlarda bir araya geldiğimizde bütün çocuklar sevinçle bayramlık elbiselerimizi giyerdik. Kızları benimle "hiç yakışmamış elbisen" diye dalga geçerlerken, yengem de "bari yüzüne söylemeyin" derdi. Yarın uçağa binince hepimiz yine geçmişte kalacaksınız diye seviniyorum. Ama ablam. Ablamın bir suçu yoktu belki. Ona uzak duran bendim. Laf arasında kocasıyla sorunu olduğunu duydum. Annemin vefatı onu daha çok sarsmış belli. Belki bir değişiklik iyi gelir. Onu çağırırsam. İkimiz yalnızken bir şansımız olabilir mi? Geçmiş eşelemeden dost olabilir miyiz? Aklımda düşüncelerle giriyorum kapıdan. Mutfaktan sesler geliyor.

- Sema bir hafta daha kalacakmış izin almış iş yerinden.
- Sema mı, hangisiydi o?
- Güzel olanı.

Bir b.k değil güzellik. Uçar gider. irkin olduğun için talihlisin.

Biri seninle ilgilendiğinde başka bir Şey için olmadığını biliyorsun.

Charles Bukowski

OSCAR WILDE
DORIAN GRAY'IN
PORTRESİ

Ceviri: NIHAL YEGİNOBALI

can

Gönül Malat

DORIAN GRAY'IN PORTRESİ
OSCAR WILDE

Oscar Wilde'in (1854-1900) iğneli deseler de bence ısırgan kaleminden çıkmış tek romanı DorianGray'in Portresi, bizleri uçurumun kenarında bir yürüyüŐe çıkarıyor. Doğrusu okuyucusunun kendine dümeni kırmasını sağlayarak yaptırılan bu tekinsiz yolculuk; arzularımız, mantığımız ve vicdanımız arasında dörtnala koŐturup hayli ter attrıyor. Yazarın, Victorya döneminin en baskıcı zamanlarında ve cinsel tercihi nedeniyle dıŐlanması sonucu yaşadığı bungunluğu; öyküleri, romanı, oyunları ve Őiirlerinde gerçekçi bir baŐkaldırı olarak karşımıza çıkıyor. Estetiğe düŐkünlüėü fazlaca eleŐtiri konusu olsa da yolundan hiç caymıyor. Sonunda da dönemin birçok yazarı gibi soluğu Paris'te alıyor.

Can yayınlarının kitap için hazırladığı tanıtım bülteninde Şu cümleler yer alır. "DorianGray'inPortresi1891 yılında ilk basıldığında ahlaksızlık suçlamasıyla karŐılaŐarak büyük tepki çekmiŐ, buna karşılık sanatın özünde ahlakdıŐı (ahlaklı olmakla iliŐkilendirmemek gerektiği) olduğunu vurgulayan Wilde, romanının üç ana karakteri için Şöyle söylüyor; Basil Hallward, ben olduğumu sandığım kişidir; Lord Henry dünyanın ben sandığı kişidir; Dorian ise benim olmak istediğim kişidir, belki başka bir ağda..."

Parnasyen yazar, bu üç karakterle (kitabı hakkında söylediklerini de dikkate alarak) metninde kendini anlatıyor demek yanlış olmaz. Güzelliğe (estetik) düşkün bir ressam, yakışıklı değil tam anlamıyla güzel bir genç delikanlı Dorian ve olanca hedonistliği ile Lord Henry.

Dorian'ın, narsizmden hedonizme savrulması romanın özünü oluşturuyor. Soylu ve varlıklı ailelerin birer ferdi olarak üç karakter de zaten hedonizme yatkınlar. Bu bağlamda Birleşik Krallığın monarşik ve soylu-avam yapısına da eleştirel göndermeler içeriyor roman. Ayrıca Lord Henry ve DorianGray üzerinden kadınları aşağılayarak toplumun ataerkil yapısını da gözler önüne sermekten çekinmiyor yazar. Güzellik -çirkinlik üzerine oluşturulan kurguda, estetik resim yapan fırçası hep güzele çalışan bir ressam (Basil Hallward), kendisi güzel olan dolayısıyla narsist bir genç delikanlı (DorianGray), güzel ve ikna edici konuşan hedonist (Lord Henry); "İnsan âşık olduğu zaman hep kendini aldatmakla işe başlar, başkalarını aldatmakla sona erdirir. Bu dünyada en şanslı olanlar bence çirkinlerle aptallar. Aslında hepimizin yaşamamız gerektiği gibi yaşar onlar, kaygısız, kayıtsız, çalkantısız. Başkalarının mahvına yol açmadıkları gibi kendileri de onun bunun elinde telef olmazlar, " diye ironik hatta üstten bakan bir tartışma yapabiliyorlar diğer yandan da.

Kanımca Wilde bu üç karakterle; kendisinden iki yaş küçük Sigmund Freud' un insan zihnini tanımlarken kullandığı (yapısal kuram) id, ego ve süper egoyu satırlarına taşımış. Belki de bu roman Freud'un zihninde yapısal kuramı oluşturmasında bir köşe taşıydı (bunu keşke bilebilseydik). Yazarın dediği üzere üç karakterinde kendisi olduğu savını göz önünde tutarak Basil Hallward'ın süper ego, Lord Henry'nin ego, DorianGray'ın de id olduğunu belirtmek gerekir.

Freud'un psikanalitik kuramına göre, id ilkel ve haz odaklıdır bu nedenle bilinçsizce sürekli arzular, süper ego ahlaki olan yönümüzdür ayrıca toplumsal kurallara göre hareket etmemizi sağlar, rehberlik eder (vicdani yön), ego ise gerçeklik daha doğrusu mantık kısmını oluşturur çoğu zamanda idden gelen dürtülerin uygun zaman ve yerde tatmin edilmesini sağlar. Süper ego ile id sürekli çatışma halindedir. Ego ise ikisinin arabulucusudur. Romanda bu ikili çatışma Dorian'ın(id), ressamı (süper ego) öldürmesiyle sonuçlanır. Bu bağlamda belirtmeliyim ki, Freud'a göre saldırganlık; (ressamın öldürülmesi) "İnsanın kendine dönük yıkıcı eylemlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesidir. İnsan diğer insanlarla savaşır veya onlara karşıt davranışlar geliştirir. Ölüm içgüdüğü dışa dönüktür ve diğerlerine saldırmak şeklinde dışa vurulur." Yazar bu durumu romanında şöyle aktarır; "Karmaşık ve gergin huylu kişiler hep böyledir. Çok güçlü olan duyguları ya incitir ya da eğilir. Ya öldürür ya da ölür. Sığ hüzneler, sığ aşklar uzun ömürlüdür. Büyük aşklar, büyük üzüntülerse kendi büyüklüklerinin kurbanı olurlar. Ömürlerinde tek bir kez sevenlerdir asıl sığ olanlar. Onların vefa, sadakat diye adlandırdıkları şeyi ben, ya alışkanlığın verdiği rahatlığa ya da hayal gücünün yokluğuna bağlarım. Zihinsel yaşam için tutarlılık neyse duygusal yaşam için de vefa odur, basit bir yenilgi itirafı. Vefa! Sahiplik tutkusu da giriyor bu işin içine. Başkaları alır diye korkmasak çoktan atacağımız bir sürü şeyvar."

Güzel ve genç kalabilmek için portresiyle (şeytanla mı demeli) anlaşma yapan DorianGray, uzun yıllar boyu hiç yaşlanmaz ama portresi yaşadığı ya da yaşattığı tüm kötülüklerin aynası olup çirkinleşmeyehatta çürümeye başlar. Üstelik ressamı öldürdüğünde portrenin eline kan bulaşır. Vicdanının ağırlarına dayanamayıp kendini bıçakladığında ise portre pirüpak genç delikanlı haline dönüşürken, Dorian'ın cansız vücudu olanca çirkinliğini üzerine alır ve yaşlanır. Wilde'ın insan ömrü üzerine bu anlatımı beni Sallinger'in "Çavdar tarlasında çocuklar" kitabına (büyüdükçe kirlenme) götürdü.

Wilde "Herkes insan öldürür sevdiğini" adlı şiirinde, romanının ana temasını dizelere dökmüş gibi siz ne dersiniz?

Bu böyle bilinsin herkes tarafından/Kiminin ters bakışından gelir ölüm/Kiminin iltifatından/Korkağın öpücüğünden/Cesurun kılıcından/Kimisi aşkını gençlikte öldürür/Yaşını başını almışken kimi/Biri Şehvet'in elleriyle boğazlar/Birinin altındır elleri/Yumuşak kalpli bıçak kullanır/Çünkü ceset soğur hemen/Kimi pek az sever, kimi derinden/Biri müşteridir, diğeri satıcı/Kimi vardır, gözyaşlarıyla bitirir işi/Kiminden ne bir ah, ne bir figan:/Çünkü her insan öldürür sevdiğini/Gene de ölmez insan.

OSCAR WILDE
DORIAN GRAY'IN
PORTRESİ

Ceviri: NİHAL YEGİNOBALI

♥ can
klasik

1. Wikipedia
2. İrlandalı yazar Oscar Wilde'nin sözleri ve hayatı, Leblebitozu
3. Volkan Aslan, Dorian Gray'ın Portresi'nin psikanalitik incelemesi, Metapolitik

Güzel,

Ben senin " hiç kimsen " olamam!

Gözlerimin önünde

Gök kubbeye kanat çırpır,

Uçuşan saçların...

İnmez gecenin perdesi,

Gözlerinin ışığına.

Eteklerinden savrulur,

Meftun bakışlarım.

Yüzüne vurur,

Heveslerimin gölgesi...

Güzel,

Ben senin " hiç kimsen " olamam!

Sen, beklemeye değmiş umudum;

Uzun ayrılıklar sonrası,

Nazlı dönüşümsün...

Ben,

Senden uzakta sabırsız...

Her selama huysuz,

Kötüyüm!

Saçı başı dağınık;

Aynalarda çirkinim!

Yazın ortasında soğuk...

Ben,

Isınmak bilmez,

Tenine sadık...

Güzel,

Ben senin " hiç kimsen " olamam!

B

Büşra Canbaz

Sayıklamalar

Sevgili Dost;

İnsan nefes aldığı her an sınırlar içinde midir? “İnsan yoktu ve sınır yoktu, insan geldi ve elindeki tebeşirle sınırlar çizmeye başladı” demiş Ali Ural kitabında. Koskoca bir sınır. Dairenin dışı çirkin, içi güzel. Dairenin kendisi insan. Nereye ait olacağını çok bilemeyen. Bir yaprak edasıyla savrulan. Bazen çirkinliğe bazen güzelliğe ait olan. Güzelliğinde iyiliği, çirkinliğinde kötüyü besleyen. Beslediği yönü gittikçe kuvvetlenen...

Çirkinini gördün mü? Kime rastladıysa incindi yüreğimiz sözünden. Bir bakış yetti içimizdeki putları kırmaya. Yıkım yapımdan daha kolaydı, insanlar bunu hemen fark etti. Fark ettikçe acıdı canımız, yitirildi inancımız.

Çirkin ne demektir? İnsan çirkinliğinin neresindeydi?

Varoluşçu felsefe der ki: “İnsan boş bir levha gibidir. İyi ya da kötü olarak gelmez dünyaya.” Bunu üzerine Sartre şöyle der: “Kendinden ne yaratırsan ondan ibaretsin...” Peki ya bir insan kendi elleriyle nasıl çirkin olabilir? Göz göre göre bunu nasıl seçebilir? Bir bebek dünyaya nasıl böyle gelebilir? Cevaplarını içinde barındıran sorulardandı bunlar. Herkesin bir düzeyde cevabı olabileceği sorular. Bir bebek düşünün ki her türlü ihtiyacında başkasına muhtaç olan.

Muhtaçlığı iliklerine kadar işleyen. Anlaşıldığı kadar yüzü gülen. Aylar, yıllar sonra kendi ayakları üstünde durabilen. Bir insan düşünün ki muhtaçlara sırt çeviren. Sokaktaki çocuklara iğrenerek bakan, fakirliğin kelime anlamına inanmayan. Çocuk denince yüzü gülmeyen, kendinden başka hiçbir canlıya saygısı olmayan. Dünyayı kendi etrafında döndüren. Kimseyi sevemeyen, sevgisinin temelini çıkarlar üzerine kuran biri. Çirkinlik kavramı bir insanın vücudunda nasıl can bulabilirdi? Fiziksel bir algıdan çıkıp bir ruha nasıl sahip olabilirdi? Bir dönüşüm sürecinde yaratılan insanlık nasıl bu olabilirdi?

Çirkin olmak insanın tam merkezindeydi. Kısa vadede kazandı. Kaybettirdikleri üst düzey pişmanlıklarla anlaşılıyordu sadece. Ölüm döşegine çok yakındı pişmanlık. Son nefes kadar yakındı. Acinasıydı. İşin garip tarafı, kimse son ana kadar onu beslemekten çekinmiyordu. Ölüm yokmuş gibi, hiç can yakmamış gibi... İnançları yokmuş gibiydi insanlar. Sevgili dost, kim çirkindi?

Çirkinliğin ölçütü ne idi? Ne yapılırsa güzeli ne yapılırsa çirkinini seçmiş olurduk? Bu devrin insanı olamamak güzelin tanımıydı. İyiliği beslemenin adı. Öyle bir çağda yaşıyoruz ki. İnsanlar haklarını savunurken can veriyor ve bunlar görmezlikten geliyoruz. Şahitliğimiz bir tuş ile sınırlı. Avazın çıkana kadar bağıırken bir tuş yetiyor sesinin çıkmamasına. Görünmez oluyorsun sonra...

“Allah bir yastıkta kocatsın...” derlerdi eskiden atalarımız. Yastığınız bile bir olsun, ayrı kaldığınız bir yer olmasın diye. İnsanlar aynı yastığa baş koyduğu insanları yine aynı yastıkta öldürüyorlar. Cinayetin adına namus diyorlar, nefis diyorlar. “Karar!” diyor sonra hâkim, iyi hal ile indirimler yapıyor cezasına. İnsanın ölümüne pazarlık yapıyor. Takım elbiseler yetiyor bir insanın yokluğunu unutturmaya. Adını bilmediğimiz kaç kadın can veriyor bu topraklarda. On yaşında bir çocuğu annesi yakarak öldürüyor bu ülkede. Göz yumuyoruz bunca insafsızlığa. Çılgınlıklarını duymuyoruz çocukların ve kadınların belki de duymazlıktan geliyoruz. İnsan canının hiç kıymeti yokken bir de hayvanlar için uğraşıyoruz. Taş topraklı bir çiçeği sularcasına sesimizi duyurmaya çalışıyoruz. Kendini ifade dahi edemeyen canlılar için lisan olmaya çalışıyoruz. Her akşam bir haber oluyor mutlaka. “Köpeğe çarpıp kaçtı, sokak hayvanlarının yemeğini çöpe attı, ormanlık arazide birçok hayvan ölü halde bulundu.” Haklısınız. Çocuğunun annesini gözlerini kırpmadan öldüren bir toplumda yaşıyoruz ve hayvanlara neler yapılabileceğini tahmin bile edemiyoruz. Peki ya, Hiroşima’ya atılan bombada ölen tek insanlar mıydı? Koskoca bir insanlık öldü orada. İnsanların inançları öldü. Güven öldü. Hepsini gördük ve görmezlikten gelmek yine kolayımıza geldi. Bize dokunmayan bin yıl yaşadı ama bizim içimizde yaşadı. Çirkinlik aynada gözüküyordu ama ruhtan ruha bulaşıyordu. Kimse bunu fark etmedi. İzlenmesi gereken en iyi 10 dram filmi içinde akşam haberleri açık ara ile birinci oluyordu. İnsanın yaşamı namlunun ucundaydı. Adalet timsali olunabilecek bir ülkede hak yemek ve buna göz yummak ne kadar içler acısı olabilirse o kadar içler acısıydı. Kalbini altın bir madalyon gibi elinde taşımanın zorluğunu sadece güzel insanlar bildi. Kimsenin kimseye inancı yok. İyi bir insanın iyi olduğuna inanmaya gücü yok.

Sevgili dost, güzel ne idi? Güzel insan kimdi? Çirkin ruh barizdi de peki ya güzel olan kimdi? Güzellik kime göre güzeldi?

Her iyilik güzellik miydi? İyilik adı altında milyonlar bağışlarken tüm kıtaların duyması mıydı? Yapılan yardımlarla muhtaç insanların fotoğraflarını gazetenin ilk sayfasına manşet yapmak. İhtiyaç var denip toplanan paralarla ihtiyacı olmayan insanların yüzünü güldürmek mi? Aynı mahallede yaşadığımız muhtaç insanları fark etmemek mi? Karşı komşumuzun adını bilmemek, sokakları süpürenlere hor gözle bakmak. Bir çocuğa gülümsememek mi iyilik? Bir sokak hayvanının başını okşamamak mı? Ve küçük dağları yaratmak...

Güzel olmak; incinse bile incitmemektir, incitse bile affedilmek için çabalamaktır. Bedavadır. İç rahatlığıdır. Başını yastığa rahat koymanın adıdır. Ölüm ansızın gelse bile verecek sualinin olmamasıdır. Yüzüne gülümsediğin insanın kuyusunu kazmamaktır. Canını yakmamaktır. Canı yanana üfleme için koşmaktır. Dünyanın merkezinde olmamaktır. Aciz olduğunu hissetmektir. Gelip geçici olacağını bilmektir. Ardında bıraktığın insanların ağzından dökülen “ondan hiç zarar görmedim...” sözüdür. Zordur ama yapılabilir. Bunca çirkin ruhun olduğu âlemde güzellik olduğu yerde saymamalı. En az çirkinlik kadar bulaşıcı olmalı.

Bir çocuğun merhameti kadar etmeli merhametimizin adı. Anılacaksa bir isimle, bu isim merhamet olmalı. Koşulsuz sevmeli. Çok sevmeli. Bir yastıkta kocayıp doyamayacak kadar çok. Evlatlarımıza insanlığı nakış gibi işleyecek kadar çok.

Sevmek ne idi?

Sevmek bu dünyanın çekilebilen yanıydı. Sevmek kurtaracak her şeyi. Bir çiçeği, dilsiz bir hayvanı, yaptığın işi, kaderini, sınavını, başarılarını, kayıplarını, tecrübelerini, hatalarını, aldığı nefesi, o nefesi sana vereni. Önce canı, sonra cananı...

Sevmek sizi, siz iyiliği, iyilik ise dünyayı güzelleştirecek...

“İnsan yoktu ve sınır yoktu, insan geldi ve elindeki tebeşirle sınırlar çizmeye başladı”

Kibritçi Kız Handan Kılıç

Bu yazının inceleme konusu, Aki Kaurismaki'nin işçi sınıfı üçlemesinin son filmi olan Match Factory Girl. Modern bir Kibritçi Kız Masalı olarak Finlandiya sinemasının iyi örneklerinden olan yapım, festival filmi kategorisinden, sade, diyalogu az ama oldukça derin anlamlar barındırıyor.

Andersen Masallarından olan bu anlatının Kuzey Avrupa ülkelerinde farklı versiyonları mevcut. Bu yazıda filmin değerlendirmesine katkı sunacağını düşündüğümünden Clarissa P. Estes tarafından yazılan ve yorumlanan versiyonundan alıntılar yapacağım. Ama önce biraz filmde bahsedelim:

Kahramanımız Iris, ilgisiz bir anne ve ondan kira alan üvey babasıyla yaşamaktadır.1990'ları anlatan filmde evle iş arasında mekik dokuyan, içine kapanık bu fabrika kızının hiç arkadaşı yoktur. Tek eğlencesi akşamları kafasını dağıtmak için gittiği bardır. Ancak orada bile kimsenin dikkatini çekmez. Modern insanın yalnızlığını ve iletişimsizliğinin de konu edildiği film bundan otuz yıl önceki yalnızlığı anlatırken düşündürüyor. Bugün sanal dünyayla kurduğumuz iletişimsiz iletişime bir de korona virüsü sebebiyle gelen kısıtlamaları da katarsak insanın yalnızlıktan, sevgisizlikten, ilgisizlikten donarak ölen kibritçi kızıdan farkı kalmadığını görüyoruz. Bu durumda masal da film de daha önemli hale geliyor.

İşte Iris'de, görünmeler çağında dikkat çekmek için vitrinde gördüğü bir elbiseye maaşının büyük bir kısmını ödeyince ailesi tarafından evden kovuluyor. Ama aynı gece barda bir adamın dikkatini çekmeyi de başarıyor. İlk kez biriyle dans eden kızın, başını adamın omzuna koyduğundaki huzuru ve filmde tek gülümsediği bu sahne görülmeye değer.

Sonra adamla onun evine giden fabrika kızı tek gecelik bu ilişkiden hamile kalıyor. Bunu öğrendiğinde üzölmek yerine yalnızlığını giderecek diye sevinerek bebeği doğurmak istiyor. Adamsa kaçamağının başına dert açmasını istemediğinden çocuğu aldırmasını söylüyor.

Filmde, genç kadının dünyanın her yerinde aynı şekilde işleyen sistemin çarklarındaki dişliler arasında ezilişini seyrediyoruz. Hamile olduğu ailesi tarafından da öğrenildiğinde onlarca da reddedilen kadın bebeğini aldırıyor. Bundan sonra adeta hissizleşerek, erkeklerden intikam alan, öldüren cazibe diye de nitelendirilen bir çeşit femmefataleye dönüşüyor. Kendi ateşiyle erkekleri yakarken tükendiğinin farkında olmadan tıpkı kibritçi kız masalındaki gibi tatlı bir hayata, ölüm uykusu olduğunun farkına varmadan dalıyor.

şimdi bir de masalı hatırlayalım ki ayrıntılar üzerinde düşünme şansımız olsun:

“Ne annesi ne de babası olan küçük bir kız çocuğu varmış, karanlık bir ormanda yaşarmış. Ormanın kenarında bir köy varmış, kız oradan yarım kuruşa kibrit satın alıp sokakta iki katına satabileceğini öğrenmiş. Eğer yeterince kibrit satarsa bir ekmek kabuğu satın alabilir, ormandaki kulübesine dönebilir ve sahip olduğu bütün giysileri üzerine geçirip uyuyabilirmiş. Kış gelmiş, hava çok soğukmuş. Kızın ayakkabısı yokmuş ve ceketini o kadar inceymiş ki, içi görölebiliyormuş, ayakları mosmor oluyormuş, el ve ayak parmakları ile burnunun ucu bembeyazmış. Sokaklarda dolaşıyor ve yabancılara kendisinden kibrit satın almaları için yalvarıyormuş ama kimse durmuyor ve başını çevirip bakmıyormuş. Derken bir gece kibritlerim ne güne duruyor, bir ateş yakıp ısınabilirim diye oturmuş ama hiç çırası ve odunu yokmuş. Her şeye rağmen kibritleri yakmaya karar vermiş. Orada bacaklarını uzatmış otururken ilk kibritini çakmış. Çaktıkça soğuk ve kar hepten kayboluyor gibiymiş. Döne döne inen karyerine bir oda görmüş, demir işlemeli bir kapısı olan koyu yeşil seramik sobalı güzel bir oda. Soba öyle bir sıcaklık yayıyormuş ki, adeta havayı dalgalandırıyor, sobanın yanına sokulmuş ve kendini harika hissetmiş ama soba birdenbire ortadan kaybolmuş. Yine sokakta karın üzerinde oturmuş titrerken öylesine acı çekiyormuş ki, yüzündeki kemikler takırdıyormuş. Böylece ikinci kibritini çakmış, oturduğu yerin yanındaki binanın duvarına ışık vurmuş, birden içerisini görebilmiş; duvarın ardındaki odada üzerine kar gibi beyaz bir örtünün serilmiş olduğu bir masa varmış. Masanın üstünde bembeyaz porselen tabaklar, büyük bir tabağının üstünde de yeni pişmiş bir kaz varmış. Tam bu yemeye uzandığı an görüntü kaybolmuş, yine karların arasındaymış ama dizleri ve kalçaları acımıyormuş; artık soğuk iğne gibi sokuyor, yakıyor, kollarına ve gövdesine işliyormuş. Böylece üçüncü kibritini yakmış, ışığında ise güzel bir Noel ağacı belirmiş. Ağaç kenarları işlemeli beyaz mumlarla, çok güzel cam süsleri ile ve onun bütününüyle fark edemeyeceği binlerce küçük ışık beneği ile zarifçe süslenmiş. Bakışlarını yukarıya, bu muazzam ağacın gövdesine doğru kaldırmış, ağaç gittikçe yükselerek tavana kadar uzanmış, taki başının üstündeki gökyüzünde asılı duran yıldızlara dönüşene kadar. Ansızın gökyüzünde bir yıldız parlamış ve annesinin ona “Bir ruh ölürse bir yıldız kayar” dediğini anımsamış. Birden boşlukta büyükannesini belirmiş, o kadar sıcak ve müşfikmiş ki, çocuk onu gördüğu için çok mutlu olmuş. Büyükanne önlüğünü toplayarak onunla çocuğu sarmış, iki koluyla sıkıca kucaklamış. Kibritçi kız içinde büyük bir mutluluk hissetmiş ama büyükanne giderek silikleşmeye başlamış ve çocuk büyükannesinin yanında kalmasını sağlamak için daha çok kibritçakmış, daha çok, daha çok ve büyükannesini birlikte soğuğun ve açlığın ve acının olmadığı gökyüzüne doğru yükselmiş. Çocuk sabahleyin evlerin arasında kaskatı kesilmiş halde ölü bulunmuş.”

Kibritçi kız masalı Ayrıntı Yayınlarından çıkan Kurtlarla Koşan Kadınlar kitabında bu şekilde geçiyor. Clarissa Estesise masalı değerlendirdiğinde kibritçi kız ne yapmalıdır sorusuna yanıtlar sunarak şöyle devam ediyor:

“İnsanların başkalarıyla ilgilenmedikleri bir çevrede yaşıyorsanız bu çocuk gibi, kaçın. Çubukların üstündeki küçük ateşleri, bütün yaratma olasılıklarının başlangıcına değer verilmeyen bir ortadaysanız kaçın. Eğer kibritçi kızın içgüdüleri sağlam olsaydı çok sayıda seçimi de olurdu; yürüyerek başka bir kente gidebilir, gizlice bir vagona binebilir, bir kömür vagonunda kaçak yolculuk yapabilirdi ama kibritçi kız henüz içindeki o vahşi yanı tanımamaktadır küçük vahşi çocuk donmak üzeredir ve ondan geriye kalan sadece kendinden geçmiş bir halde dolaşmakta olan birisidir. Bizi ısıtan, yaratıcılığımızı onaylayıp öven gerçek kişilerle birlikte olmak yaratıcı hayatın akışı için esastır, aksi halde donarız, beslenme hem içeriden hem de dışarıdan gelen seslerin oluşturduğu bir korodur. Bu sesler kadının ne halde olduğuna dikkat eder, onun varoluşunu desteklemeye özen gösterir ve gerektiğinde ona rahatlık sağlar. İnsanın kaç arkadaşına gereksinim duyduğundan pek emin değilim ama hangi alanda olursa olsun yeteneğinizin cennet ekmeği olduğunu düşünen bir ya da iki tane arkadaş şarttır. Her kadın bir şükran korosunu hak eder.”der.

“Küçük kibritçi kız olmaktan kaçınmak için yerine getirmeniz gereken büyük bir eylem vardır; sanatınızı, yani hayatınızı desteklemeyenler için zaman harcamanıza değmez. Katı ama gerçek! Yoksa dosdoğru gidip kibritçi kızın paçavralarını giyersiniz ve tüm düşünceleri, umutları, yetenekleri, yazıları, oyunları, desenleri ve dansları donduran bir çeyrek hayat yaşamak zorunda kalırsınız” diye ekler.

Sıcaklık küçük kibritçi kızın peşine düşmesi gereken esas şey olmalıyken o kibritleri, yani sıcaklık kaynaklarını satarak bitirmeye çalışır. Böyle yapmanın bir kadına daha fazla sıcaklık, zenginlik, akıl, fazla gelişme sağlamayacağı açıktır.

Kendini topluma kabul ettirebilen bir kadının serpilip gelişeceği bir ortama; sıcaklık, tutuşma, yakacak odun olan bir yere ihtiyacı vardır. Öyleyse bizler her şeyden önce kibritçi kızın kibritler yakarak kurduğu fantezi dünyasında eğlenmemeliyiz ki, filmde kahramanın yaşadığı savruluşu yaşamayalım.

sanatınızı, yani hayatınızı desteklemeyenler için zaman harcamanıza değmez. Katı ama gerçek!

Fikirlerimizi destek bulacakları yere götürmek, odaklanmayı, yani besin bulmayı gerektiren büyük bir adımdır. Ester der ki; “Unutmayalım ki, çok azımız sadece kendi gücümüzle yaratabiliriz, melek kanatlarını bulabileceğimiz tüm destekleyici dokunuşlara ihtiyacımız vardır. Biz de otlar ve ağaçlar gibi güneşe dönebileceğimiz bir konumda olmak isteriz ama bunun için bir güneş de olmalıdır. Bunu yapmak için orada öylece oturmamız, hareket etmemiz gerekir. Durumumuzu farklılaştıran bir şey yapmamız gerekir, hareket olmazsa kibrit satmak üzere sokaklara geri döneriz... Sizi seven ve yaratıcı hayatınız için sıcaklık sağlayan arkadaşlar dünyanın en iyi güneşleridir. Bir kadın, küçük kibritçi kız gibi arkadaşsız kalırsa, kaygıdan, bazen de öfkeden donar. İnsanın arkadaşları olsa bile bu arkadaşlar güneş olmayabilir. Bu arkadaşlar şartlarının giderek daha da donduğu konusunda bilgilendirmek yerine kadını rehavete sürükleyebilirler, onu rahatlatırlar ama bu beslemeden çok farklıdır. Besin sizi bir yerden diğerine götürür besin psişik tahılgiller gibidir. Besinsiz kalmış bir kadın bitmek bilmeyen keşke hayallerine dalma eğilimindedir. Rahatlatıcı fantezinin bizi öldüreceği kesindir. Ölümcül fantezilerin nasıl işlediklerini bilirsiniz; “Bir gün”, “Keşke”, “Yapsaydım”, “Sadece kendimi denetlemeyi öğrensem”, “Gerçekten hazır olduğumda”, “Yeterince xyz’yesahip olduğumda”, “Çocuklar büyüdüğünde”, “Daha güvenli olduğunda”, “Başka birini bulduğumda”.

Hepimiz biliriz ki, kadınlar genelde kendini erteler, hayatlarının, yaratıcılıklarının önüne başta çocukları olmak üzere böyle bahaneler öne sürerek ömürlerini tüketirler.

Küçük kibritçi kızın içindedeki, kalk uyan, ne yap et sıcaklık bul diye bağırarak yerine onu uzaklara, fantezi âlemine götüren bir büyükannesi vardır. Bir çeşit geleneği temsil eder. Kutsallık atfedilerek kendini evine, çocuklarına adanması istenir. Bu neredeyse her toplumda kadına uygun görülen rollerdendir. Böylece gerçek yaratıcı faaliyetten uzaklaştırılan, ayartılan, öldürücü şaşırmacalarla hayatı elinden alınan kadınlar, çocukları evden gidip sorumlulukları azaldığında geriye dönüp bakar ve onları tatmin etmeyen yıllarına üzülür. Bu durum, kaybolan hayat geri gelmediğinden, üst üste yaşadığı yorgunluklara kendini terk edişler eklendiğinde birdenbire hastalıkların baş göstermesine sebep olur.

“Bir şeyi öldürmek isterseniz ona karşı soğuk davranmanız yeterlidir. İnsanlar kendilerindeki bir tek şeyi terk etmek ya da birini soğukta dışarıda bırakmak istediklerinde onu görmezden gelirler, davet etmezler, dışarıda tutarlar, seslerini duymamaya da onları görmemek için yollarını bile değiştirirler.”

Kibritçi kızın hali de budur; sokaklarda dolaşır ve yabancılara yalvararak ondan kibrit almalarını ister. Bu sahne kadınlardaki zedelenmiş içgüdü ile ilgili en şaşırıcı şeylerden birini, çok az bir bedel karşılığında ışığın verilmesini gösterir. Bu ışıklar akli temsil eder ama daha da önemlisi bilinci tutuşturan karanlığın yerine ışığı koyar, sönmüş gitmiş olanı yeniden yakar. ... Kötü sevgililer, çürümüş patronlar, sömürücü durumlar, her türden şeytani kompleksler kadını bu türden seçimler yapması yönünde ayartır. Enerjisini bir anlamda anlık hevesler için tüketir. Ama bu tür fantezilerin kısa süreli çok yıkıcı olduklarını görse de gerekeni yapamaz... Önünde sonunda kendini yine derin dondurucuda bulacaktır.”

“Burada büyük anne çok sıcaktır, çok müşfiktir ama son morfindir, son zehir yudumudur. Çocuğu ölüm uykusuna çeker, en olumsuz anlamıyla bu miskinlik ve uyuşukluk uykusudur. Sorun yok, halledebilirim ya da inkâr uykusudur, sadece başka bir yol deniyorum, bu habis fantezi uykusudur”

Kibritçi kız masalında olduğu gibi sonu kötü biten bir olayda bile bir ışık demeti vardır. Zamana, hoşnutsuzluğa ve baskılara yeterince katlanıldığında kadının yeni bir hayat fırsatı olacak, ona bir kez daha kendi yararına davranma şansı verilecektir. Çekilen acılardan da görebileceğimiz gibi fanteziye duyulan bağımlılığı iyileştirmek, ölümlerden ayağa kalkmalarını isteyip umutla beklemekten çok daha iyidir.

Film analiziyle beraber masala dair derin okuma yaptığımız bu incelemeyi filmin sonunda çalan şarkı ile bitirelim:

Kulağımıza küpe olması gereken sözler şöyle tercüme edilmiş:

“Her şeyini verdiğinde, elinde kalan hayal kırıklığı ise, anıların yükü taşınamayacak kadar ağırlaşır. Aşkın çiçeği artık parlamayacak, donuk gözlerin ve soğuk gülüşün onu soldurdu”

Güneşinde çiçeklendiğimiz dost bahçeleri, gönlümüzü ısıtıp bize kendimiz olma şansı veren sevdiklerimiz eksilmesin ömrümüzden.

Kitap Önerisi

Edebiyat'ta Güzel Ve Çirkin

Edebiyatta Güzellik Ve Çirkinlik Kurgusal Kitap Önerisi

- 1) Suat Derviş – Kara Kitap
- 2) Toni Morrison- En Mavi Göz
- 3) Patrick Suskind –Koku
- 4) Victor Hugo-Notre Dame'ın Kamburu

Güzellik ve Çirkinlik Üzerine Yazılmış Kurgu Dışı Kitap Önerisi

- 1) Umberto Eco - Güzelliğin Tarihi
- 2) Gretchen E. Hendersen- Çirkinliğin Kültürel Tarihi
- 3) Süreyya Su- Güzelin ve Çirkinin Ötesinde
- 4) Immanuel Kant-Güzellik ve Yücelik Duyguları Üzerine Gözlemler

Nur Yüksel Öztürk

Güzellik ve Çirkinlik Kavramları Üzerine

İnsan, var olduğu andan bu yana, kendisine huzur verecek şeylerin hep peşine düşmüştür. Bunlardan biri de hiç kuşkusuz güzelliştir. Güzellik; bir canlının, somut bir nesnenin veya soyut bir kavramın algısal bir haz duyumsatan; hoşnutluk veren hususiyeti anlamına gelir. Tarih boyunca güzellik kavramı insanlar için anlamlı olmuştur. Ancak "çirkinlik" için bu kadar net bir açıklama ortaya koymak zor. Çünkü çoğu zaman güzelliğin tersi olarak tarif edilmiştir. Belki de bu yüzden tarih boyunca birkaç çalışma hariç kimse çirkinlik üzerinde durmamıştır. Güzelliğin tarihçesi ise tahmin edeceğimiz üzere oldukça geniştir.

Peki, güzellik nesnel midir, yoksa öznel midir? Güzellik duygusunun ortaya çıkışı nasıldır? Güzellik neye yarar? Faydası nedir? Soruları çoğaltmak mümkün olsa da cevap tek bir çıkışa bizi götürür. Güzellik, tek başına bulunabilecek bir olgu değildir; bir objede bulunmak durumundadır. Bu görüşe istinaden Hume, 'Güzellik kendi başına şeylerde var olan bir nitelik değildir: sadece şeyleri düşünen zihinde var olan bir şeydir ve her zihin farklı bir güzellik algılar' der.

Güzel kavramı her dönemde ve farklı kültür özelliklerine göre değişkenlik göstermiştir. Günümüze kadar birçok sanat eleştirmeni, sanatçı, filozof tarafından 'güzellik' kavramına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bunlardan en önemlisi Voltaire'in güzellik tanımlaması. Voltaire güzellik kavramını; kendi felsefe sözlüğünde şu şekilde dile getirir: "Bir kara kurbağaya güzelliğin, asıl güzelin, tokalonun ne olduğunu sorunuz; bunun, küçük kafasından fırlamış iki patlak iri gözü, yassı ve geniş suratı, sarı karnı, esmersırtıyla dişisi olduğunu söyleyecektir. Gineli bir zenciye sorunuz; onun için güzel, siyah, yağlı bir deri, batık gözler, yayvan bir burundur. Şeytana sorunuz; size güzelin, bir çift boynuz, dört tırnakla bir kuyruk olduğunu söyleyecektir. Nihayet filozoflara danışınız; size saçma sapan sözlerle cevap vereceklerdir; onlara öz güzelliğin asli numunesinde, tokalona uygun bir şey lazımdır. Bir gün bir filozofla beraber, bir trajedyaya seyrediyordum: Ne güzel, diyordu. Bunda ne güzellik buluyorsunuz? dedim. Müellif gayesine ulaşmış, dedi. Ertesi gün aldığı bir ilaç kendisine iyi gelmişti. Ona, ilaç gayesine ulaştı; işte güzel bir ilaç, dedim. Bir ilaç'a güzel denemeyeceğini, bir şeye güzel adını verebilmek için, insanda hayranlık ve haz uyandırması, lazım geldiğini anladı. Bu trajedyanın, kendisinde o iki duyguyu uyandırdığını ve güzelin, tokalonun bu olduğunu kabul etti. Beraber İngiltere'ye gitmiştik. Orada aynı piyesin mükemmel bir tercümesini oynadılar; bütün seyircileri esnetti. Dostum demek ki tokalon İngilizlerle Fransızlar için aynı şey değilmiş, dedi. Birçok düşüncelerden sonra, Japonya'da ayıp olmayanın Roma'da ayıp olduğu, Paris'te moda olanın Pekin'de moda olmadığı gibi, güzelliğin de pek bağıntılı olduğu neticesine vardı ve güzellik hakkında uzun bir eser yazmak zahmetinden kurtuldu."

Voltaire'in güzellik hakkında yapmış olduğu yorumun içinde güzelliğin zıt anlamlısı olan çirkinliğin de bir tanımı bulunabilmektedir. "Tokalon İngilizlere ve Fransızlara göre farklı şeylerdir" tespitinde bulunarak güzelliğin değişkenliğini vurgulamış ve bu durum güzelin karşıtı olan çirkinin de aynı ölçüde değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur. irkin kavramı araştırılırken, kuramsal ve tarihsel gelişmeler sonucu geçirdiği değişimler, coğrafyalar içerisinde değerlendirilerek ve varyasyonlarını gözeterek bir açıklamada bulunmak gerekir. Ayrıca Dünya Edebiyatının önemli eserlerinden olan " Güzel ve çirkin" in yazarı için çirkin, varlık formundan çıkan/çıkarılabilen bir husus değildir. Çirkinlik; oğunlulukla beğenmek ve beğenmemekten neş'et eden kişisel değerlendirmelerin sonucudur. Çirkinlik varlığa sirayet etmediği ve bizatihi zatta ve cevherde araz olmadığı için çirkinliğin olmadığı sonucuna ulaşabilmekteyiz. Bu düşünce, biz eğer güzelliği tamamen zihinden bağımsız bir dış gerçeklik olarak ele aldığımızda anlaşılır olabilir.

Neyin güzel neyin çirkin olduğu noktasında, kişisel yargılarımız ne çıkar. Kimi araştırmalar hem güzelliği hem de çirkinliği; bir kategori olarak görürken kimi ise bu kavramın değişkenliğinin bilincine vararak tam bir tanım kullanmaktan kaçınır.

Okuduğumuz kitapta, izlediğimiz filmde, gittiğimiz bir sergide; evde, okulda, ofiste kısacası hayatımızın her alanında bu iki kavram görecelidir. Neyin güzel veya neyin çirkin olduğuna biz karar veririz. Görmek istediğimiz eğer bir güzellik ise onu görmek için ekstra çaba göstermemize gerek kalmaz.

Çirkinlik; oğunlulukla beğenmek ve beğenmemekten neş'et eden kişisel değerlendirmelerin sonucudur. Çirkinlik varlığa sirayet etmediği ve bizatihi zatta ve cevherde araz olmadığı için çirkinliğin olmadığı sonucuna ulaşabilmekteyiz. Bu düşünce, biz eğer güzelliği tamamen zihinden bağımsız bir dış gerçeklik olarak ele aldığımızda anlaşılır olabilir.

gür bir ormana doğradım ayıplarımı
ateşe bilenen masanın çöküşünde gül hüznü
etrafı boş insanlar doldurmuş
seslerinde yalan menşeili öyküler

üç beş yolcuyu yutan otobüsler susmuş
ıslak bir rüzgarla süpürülmüş kırlar, tertemiz
delikanlı bir mayıs sabahı hınçla
sıralanıyor tedirgin bulutlar
atlara meydan okuyan genç bir sabırsızlık ruhumda

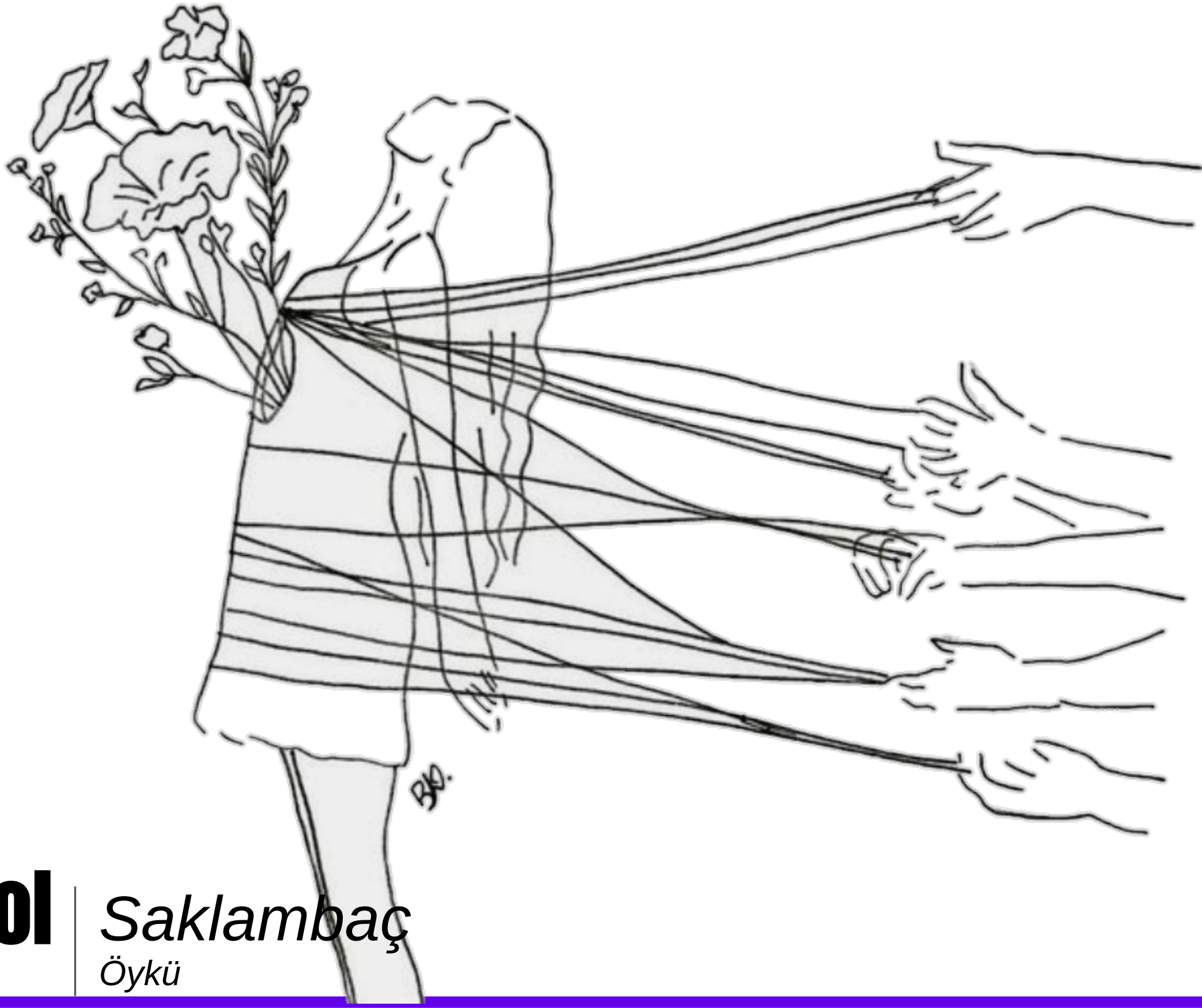
benden başkasını tercih etmez
kandıramadığım yalnızlıklar
hastalığıyla gurur duyan çocuklar gibi sevinçliyim
içimde susmayan bir ışık dansı
yüzüm başkasının sayfasında unutulmuş boşluk

kağıtlar dağılıyor bir bir
kâğıtlar daha üstün su kaynağı gibi açılan
bir eteğin serinliğinden
suskunluk çağında bir akşamüstü
gölgeler karıştırıyor ortalığı insanlar sevişirken

ey uzakları iri gözlerinden tanıdığım
gittiğin yerde ben yokum
zaman az, zaman az, zaman azalıyor
ölü kelebeklerin şarkısı olur mu?

Aslı Kaprol | Saklambaç Öykü

Bu son çareydi. Her seçeneği denemiş, ama hiçbiri ona huzuru verecek yolu açamamıştı. Alternatif ne kadar deneysel çalışma varsa gönüllü olarak katılmış, Güney Amerika yerlilerinden medet umacak kadar uzak ihtimallere dahi koşmuştu. Olmuyordu. Ne yapsa o hiç gitmiyordu. Ve bu kangren haline gelen durum öyle bir noktaya gelmişti ki, artık onunla saklambaç bile oynamaya başlamıştı. Beyin kıvrımlarında yaşanan, zihnini altüst eden bu oyundakazanmak diye de bir şey söz konusu değildi ki. Saklandığı yerden ansızın çıkıyor, yapacağını yapıp, onu ters yüz edip, ortadan geldiği gibi toz oluyordu. Kendi içinde saklanan ve gitmeye hiç niyeti olmayan, kuşku dolu, mızız, geçimsiz, satirik bu yabancidan mutlaka kurtulacaktı. Soru ve sorun bunu nasıl yapması gerektiği idi.

Psikiyatride buna şizofreni tanısı konması gerektiği ayan beyan ortadayken hiçbir uzmandan bu tanıyı alamamıştı. Şizofren olsa bir ilaç kullanıp bu kontrolsüz süreci ele alabilir ve olmadık yerlerde onu ele geçiren bu yabancıyı susturabilirdi. Hasta kimliğini taşımaya olan bu samimi hevesi ve olayın kendisine yönelik mantıklı kurgusu, derdini açtığı tüm doktorları şaşırtmış ve işte tüm deneysel yöntemlerin aranılan yüzü olmasının da yolunu açmıştı.

Deli değilse neydi? Koşullarını sorgulayış şekli bile aslında sorunun bambaşka bir nedeni olduğunun kanıtıydı.

Tüm bu arayışı boyunca neler neler öğrenmemişti ki! Mani ve fobiler hakkında edindiği bilgi yelpazesinin genişliği onu hayrete düşürdüğü kadar korkutmuştu da. Etrafında bu rahatsızlıklardan muzdarip ne kadar çok insanın bir göle gibi yaşıyor olabileceği düşüncesiyle kaygısı da artmıştı. Antrofobi – Çiçek Korkusu, Lutrafobi – Su Samuru Korkusu – Metrofobi – Şiir Korkusu, Leukofobi – Beyaz Renk Korkusu, Ganomani – Evlilik Teklifi Yapma Saplantısı, Gynonudomani – Bir Kadının Giysilerini Yırtma Arzusu, Akromani – Kısaltmalı Sözcük Korkusu, Chionomani – Saplantılı Kar Arzusu...

Ve daha bu listeye girmeyen yüzlerce mani ve fobiler... Ama içlerinde biri vardı ki ilk duyduğu anda istemsiz olarak kahkahalara boğulmuştu. Oneirogmofobi - Hamamcı Olma Korkusu! Bir insan neden bunun için endişe eder ki düşündüğü anda kendi açmazlarının şamarı ile silkelenmiş ve bu korkuda da makul sebepler olabileceğine ikna olmuştu. Söz konusu insan olunca her şey mümkündü.

Yeni bir deney grubuna katılıp, farklı bir deneyim tecrübesi yaşadığı o gün, müdavimi olduğu bohem kafenin tanıdık siması, başından geçen hadislerin en yakın tanığı Bora - namıdiğer ayyaş Babu- ona gevrek gevrek gülerek şu tavsiyeyi vermişti: "Kapa puştu bir yere. Çıkamam sapık. Bas tekme gitsin rahvan!"

İşte, bu cümle onun imdat kolu olmuştu. Son hızla giden bu çılgınlık trenini durdurup atlamasına izin verecek çare!

Zaman mefhumunu yitirip, bir hışımla eve nasıl geldiğini bile bilmeden, kendini salonda buldu. Yol boyunca niyetini belli etmemek için sadece gözünün anlık olarak değdiği nesnelere odaklanıp, planını ele verecek ipuçlarını özenle saklamaya çalıştı. Eve nasıl geldiğini bile fark etmediğine göre büyük tasarısının da izlerini gizlemeyi başarmış olmalıydı. Hemen masanın başına oturdu ve kâğıda hızlıca bir şeyler yazmaya başladı. Özellikle kâğıda yazması gerektiğini biliyordu. Çünkü bu şekilde onu ebediyen orada tutması kolay olacaktı. Bu belki de hayatını en kısa öyküsüydü:

Ben sonsuza kadar buraları terk ediyorum. Kendimle baş başa bir hayatta sonsuza kadar mutlu yaşayacağım. Elveda.

Kâğıdı dörde katladı ve zarfın içine koydu. Onu dünyanın en uzak bir yerine postalayacak ve unutacaktı.

Çektiği onca eziyete rağmen yine de yabancıya merhamet etmiş, ona yalnız ama mutlu bir hayat bahşetmişti. Şimdi defolup gittiği yerde istediği kadar, hatta tahminlerinin de ötesinde mutlu olabilirdi. Kâbus bitmişti. Yıllardır zihnini işgal edip, hayatını cehenneme çeviren yabancidan kurtulmayı başarmıştı.

Ertesi gün tam da planladığı şekilde zarfı Amazon Ormanları'na doğru postaladı. Zarf dünyanın bir ucuna doğru yola çıkmışken o da özgürlük kanatları takmıştı. İçinde ona seslenen, kışkırtan, sürekli eleştiren, canını sıkan biri yoktu artık. Zihninde olan sadece günlük sıradan düşüncelerdi. "Bir kahve mi içsem, yoksa salep mi?" diyen ses kendi sesiydi. Cevap verende, karar veren de tek bir kişiydi. Kendisi!

Eve geldi. Kendine ödül olarak bakır cezvede, ağır ateşte, bol köpüklü, sade bir Türk kahvesi yaptı. Yanına bir de çikolatalı puro yaktı.

Ve bir ses duydu.

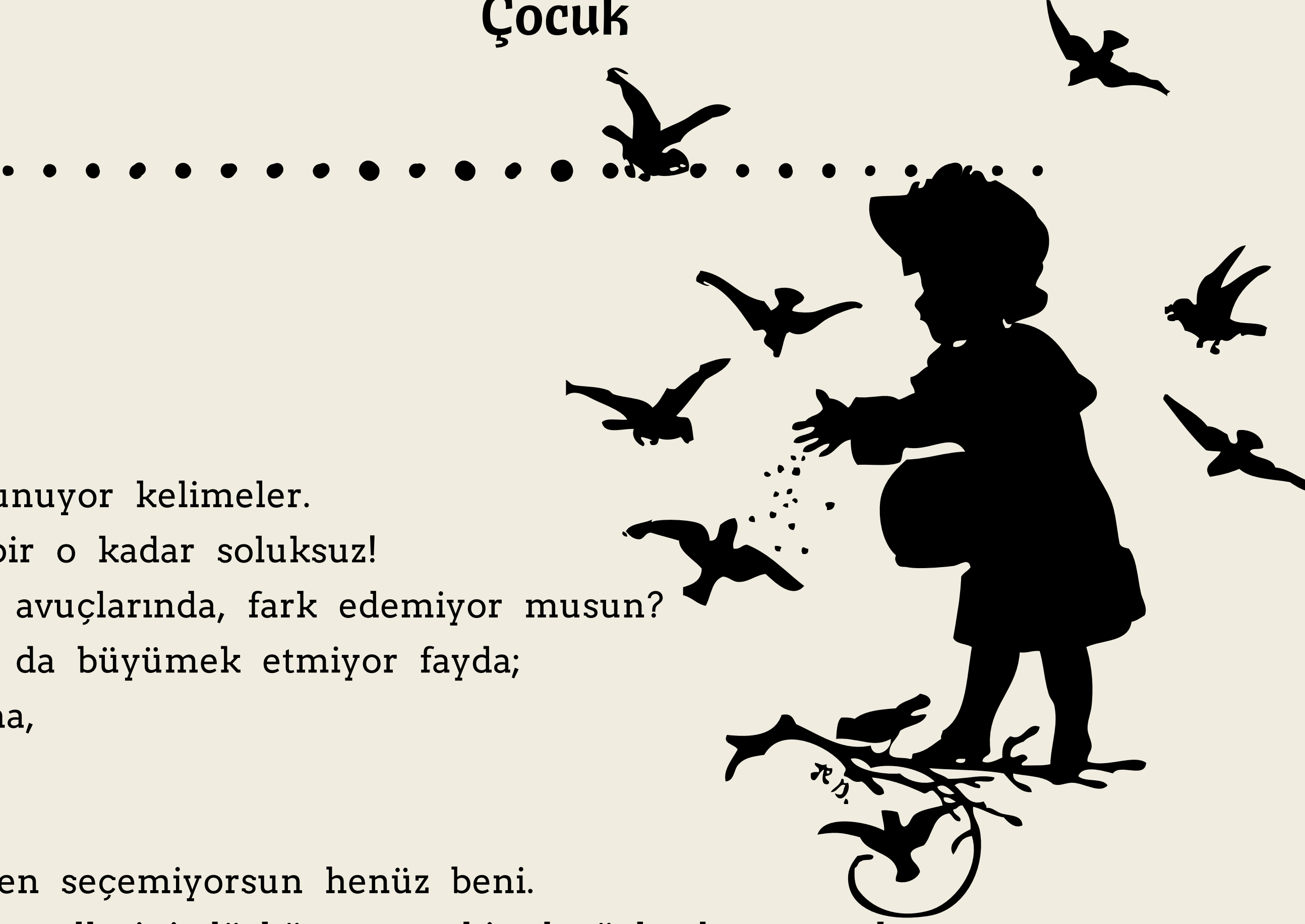
İçinden seslenen:

-Çok mu lazımdı o puro? Burada göz gözü görmüyor. İyi halt ettin! Ben ikizime benzemem. O puroyu kışında söndürürüm! Ya, ya.. Gelen gideni ne yaparmış...Ah kafam, ah!

Zeynep Eşin Çocuk

Ruhuma dokunuyor kelimeler.

Kısa, sessiz, bir o kadar soluksuz!

Kıvraniyorum avuçlarında, fark edemiyor musun?

Küçülmek ya da büyüme etmiyor fayda;

Hiç bir limana,

Kıyıya,

Kıymığa.

Baktığın yerden seçemiyorsun henüz beni.

İşe yarayacaksa ellerini dürbün yapıp bir de öyle dene çocuk.

Siyah bulutlar uçuşacak etrafında.

Buna rağmen, sen mavisin diyenleri yakıştıracam sana.

Benim seni fark etmem için bir bombaya daha ihtiyacım yoktu oysa.

“Kırmızı kablo mu, mavi kablo mu?” sorusu zaten hepimizin öleceği bir yerde,
fazla düşünmekten ibaretti,

Matematik dersleri önce ölüme kadar saymayı öğrenmekle başlamalıydı,

En güzel renk şüphesiz gökyüzünün mavisi seçilmeliydi

Ve o çok önemli gördükleriniz var ya,

Böyle bir dünyada çok da önemsenmemeliydi

Senin fark edişlerin masumiyete dublaj yapıyor be çocuk.

Zamandaki çatlaklar seni de yutmak üzereyken, baksana,

Kırılan kalbinin parçaları fraktallar oluşturuyor.

Sen bu kadar güzelken insan hakları falan filan teferruat kalıyor.

Yaşadıkların yetişkinim diyen ruhlara fazla ciddiliyken,

Her şey bir yana savruluyor.

Geriye bıraktığın duygu huzmesi, iyi insanların başlarına hale olup kalıyor.

Şebnem ÖZKÖROĞLU | *Sol*
Öykü

Yumurta pişirme makinesinin nükleer saldırı sirenini andıran sesiyle kendine geldi. Bir işin tamamlandığı ancak bu kadar kötü bir sesle müjdelenebilirdi. Çabucak kapattı makineyi. Bugün çatlamamişti yumurta. Güzel bir gün olabilir diye geçirdi içinden. Yumurtayı salata maşasına sıkıştırarak soydu.

Salonun tek penceresinin önüne çekilmiş masasında kahvaltıya otururken beyni her günkü rutinine başlamıştı bile. Görüntüler, sesler, kokular alıştıkları sırayla ve ortaokul birinci sınıf disipliniyle gelmeye başladı aklına. Gözlerinin açık ya da kapalı olması hiç fark etmiyordu. Burnunun tıkalı olup olmaması da. Her şeyi görüyor, hepsinin kokusunu alıyordu.

İşte her sabah olduğu gibi, yine köyde ve on bir yaşındaydı. Tıpkı böyle, sıradan bir sabahtı o da. Yengesi ağılın kapısında elinde kocaman süt güğümüyle öylece duruyordu. Güneşin daha da parlattığı güğümden sıcak, buğulu, beyaz bir koku yayılıyordu etrafa. Köpekler de kokuyu almış ve açlıklarını olanca güçleriyle haykırmaya başlamıştı. Amcası traktörün üstünden köpeklere seslendi. Sesinde otuz yıldır içtiği tütün, orucu bıraktığında alıştığı öğle rakısı ve mide ağrısı vardı. Bunlara rağmen yeri göğü titretirdi sesi. Köpekleri de. Sonra amcası Tuna'nın on bir yaşındaki haline seslendi: "Kızanım kaçıl ordan! Geri gelcem!" Bu koca traktörün bahçe kapısından çıkabilmesi için bir geri manevra lâzımdı. Tuna kenara çekildi çekilmesine ama traktörün boyunu hesaplayamamıştı. Arka tekerlekler köyün en büyük ve en kara lastiklerine sahipti. Amcası bir an bile tereddüd etmemişti gaza basarken. Çünkü Tuna hep söz dinlerdi, kaçılmış olmalıydı. Önce omzunda hissetti o dayanılmaz acıyı, yere düştü. Kapkara dev döne döne geldi, yumuşacık toprağa güvenle uzanmış gibi duran sol kolunun üzerinden geçti.

Bundan sonraki sahneler, filmlerdeki gibi kalmıştı aklında; sessiz ve ağır çekim. Kamera yerde sabit, görüş alanı gittikçe genişliyor: Güğümden toprağa akan süt, yenge çığlık çığığa, köpeklerden biri zincirini koparmış, amca traktörden inmeye cesaret edemez önce, süt aka aka kameraya kadar gelir, az ötede toza bulanmış kıpkırmızı bir parça kol, amca yeri göğü titretir...

Sonrasını herkes farklı anlatıyordu. Annesine göre kopan parça iyi muhafaza edilememiş, hastaneye geç kalınmış, kendilerine de geç haber verilmişti. Yengesine göre kocası muhtarın arabasının anahtarını zorla almış, kopan kolu kuyudan çektiği soğuk suya koymuş, hastaneye uçmuş, ama kader böyleymişti. Amcası bu konuda hiçbir şey söylemiyordu. Başka konularda da bir şey söylemeyecekti bundan sonra. Annesi ve babası ona boşuna küsmüşlerdi. Amca zaten konuşmayacaktı bir daha.

Olan biten bir bir hatırlanınca rutin tamamlandı ve Tuna yirmi yıl sonra, kahvaltıya döndü. Az evvel günün güzel olabileceğini mi düşünmüştü? Ne saçma bir kehanet, diğer tüm kehanetler gibi. Boş çay bardağıyla kalktı masadan. Ocağın üstündeki dolabı açtı ve temiz bir bardak aldı. Sol taraftaki dolap boştu. Sağ eliyle oraya ulaşmakta zorlanıyordu, yana kaysa duvara çarpıyor, böyle çaprazdan uzansa kolu yetişmiyordu. Boş bırakmıştı orayı. Annesinin taşıdığı onlarca bardağı diğer dolaplara tikiştirmişti. Annesi beş yıldır bardak taşıyordu bu eve. Oğlunun sol kolunun dirsek üstünden başlayan boşluğunu bardaklarla doldurmaya çalışıyordu sanki. Annesini ayrı eve çıkması gerektiğine zar zor razı edebilmişken bu bardak konusunu çok da problem etmiyordu, Tuna. Her bardak takımını sükûnetle kabul ediyor ve bulduğu ilk boşluğa yerleştiriyordu.

Yeni bardağa doldurduğu çayıyla masaya döndü. Tam oturacakken gözü kafese takılınca mutfığa geri dönüp alt çekmecedeki kuşun yemini aldı. Obama bugün her zamankinden aç görünüyordu. Bu kuşu, eve taşındığı hafta Tarık getirmişti; beyaz, yuvarlak bir kafeste. Bir sarayın en üst kubbesinin minyatürü, oyuncağı gibi bir şeydi kafes. İçinde de bu zavallı, sanki bu görkemli konutun sahibiymiş, istese çıkabilirmiş gibi ama alabildiğine çaresiz duruyordu. Görür görmez Beyaz Saray aklına gelmişti. Başkanın görkemli ama zor hayatını düşününce kuşun adı Obama oldu. Arkadaşı iyi ki geç kalmamıştı bu ev hediyesinde. Yoksa kuş ya da insan, evinde bir Trump'a asla tahammül edemezdi. Obama doyunca, Tuna da rahat bir nefes aldı. Kuşun geldiği ilk gün onu tam pencerenin önüne, caddeyi görecektir şekilde yerleştirmişti. Çok da iyi yaptığını sanıyordu. Sabaha karşı nefes nefese uyanıncaya kadar. Niyeyse uyurken aklı başına gelmişti. Kuşu, tam da "Bak işte, asla ulaşamayacağın gökyüzü, bak bak işte konamayacağın ağaçlar!" der gibi camın önüne koymuştu. Yataktan fırladı ve hatasını derhal telafi ederek ayaklı kafesi pencereyle televizyon arasındaki duvarın önüne taşıdı ve yatağa geri dönmedi. O gün rutin erken başlayacaktı.

Üçüncü çayı doldurmaya kalktığında salona şöyle bir göz gezdirdi. Eve ilk kez geldiklerinde herkesin - Ali ile Tarık- söylediği gibi gerçekten bir tuhaflık vardı. Her şey her şeyin sağındaydı. Sehpa televizyonun, kafes sehpanın, koltuk kafesin... Soldan okumaya başlayan gözler, kocaman ve rahatsız edici boşluklar görüyordu. Yalnızca sağ elini kullanan biri için normaldi oysa. Normal... Bu sözcüğü uzun süredir kullanmamıştı. Televizyonun sağındaki sehpa duran bilgisayarına baktı, bugünkü çalışmasına biraz daha geç başlamaya karar verdi. Logo tasarlıyordu. Allahtan elli bin tane program bulmuşlardı da bu haliyle bile kolayca yapıyordu işini. Tabii kazadan önce solak olması dışında bir sorun yoktu. Yıllarca o koca lastiğin hayattan kopardığı sol koluna üzülmüştü. İlla üzülecekse asıl kalan kısma üzülmeliydi. Kalan, bu zavallı, korkunç, garip, çaresiz tek kollu bir vücuttu.

Ev telefonu çaldı. Dünyada ev telefonunu kullanan tek canlı türü kalmıştı bu devirde: Anneler! Annesi, Tuna bu eve taşındığından beri her ay düzenli olarak ona bir kız buluyor, randevu saatini bile ayarlayarak onu bu sıkıntılı zamanlara mecbur ediyordu. Anneye göre hiçbir şey ve hiç kimse tek olamazdı, iki tane olmalıydı. Annesinin evinde her şeyden iki tane vardı. Babası bile sırf ikinci bir şey olsun diyeydi. Şehirde ne kadar kel, kör, kötürüm kız varsa annesi bir şekilde onlara ulaşıyor, tanıdık falan buluyor, randevuyu koparıyordu.

Tuna'nın çilesi tokalaşmayla başlıyordu. Karşısındaki -tabii iki eli varsa- tokalaşırken bir an Tuna'nın hangi kolunun olmadığını hesap edemiyor, kendinin önce doğru, sonra yanlış, sonra tekrar doğru elini uzatıyor, böylelikle bir Karagöz-Hacivat gösterisi başlıyordu. "Bıy bıy bıy ! Yıktın perdeyi eyledin viran varayım valideye haber vereyim hemaanaannnn!" Tuna randevulardan hep böyle dönüyordu. Hep böyle dönmek istiyordu. Yarım bir insanı daha hayatına sokarak tamamlanamazdı. Yarım bir yarım daha, daha da yarım oluyordu.

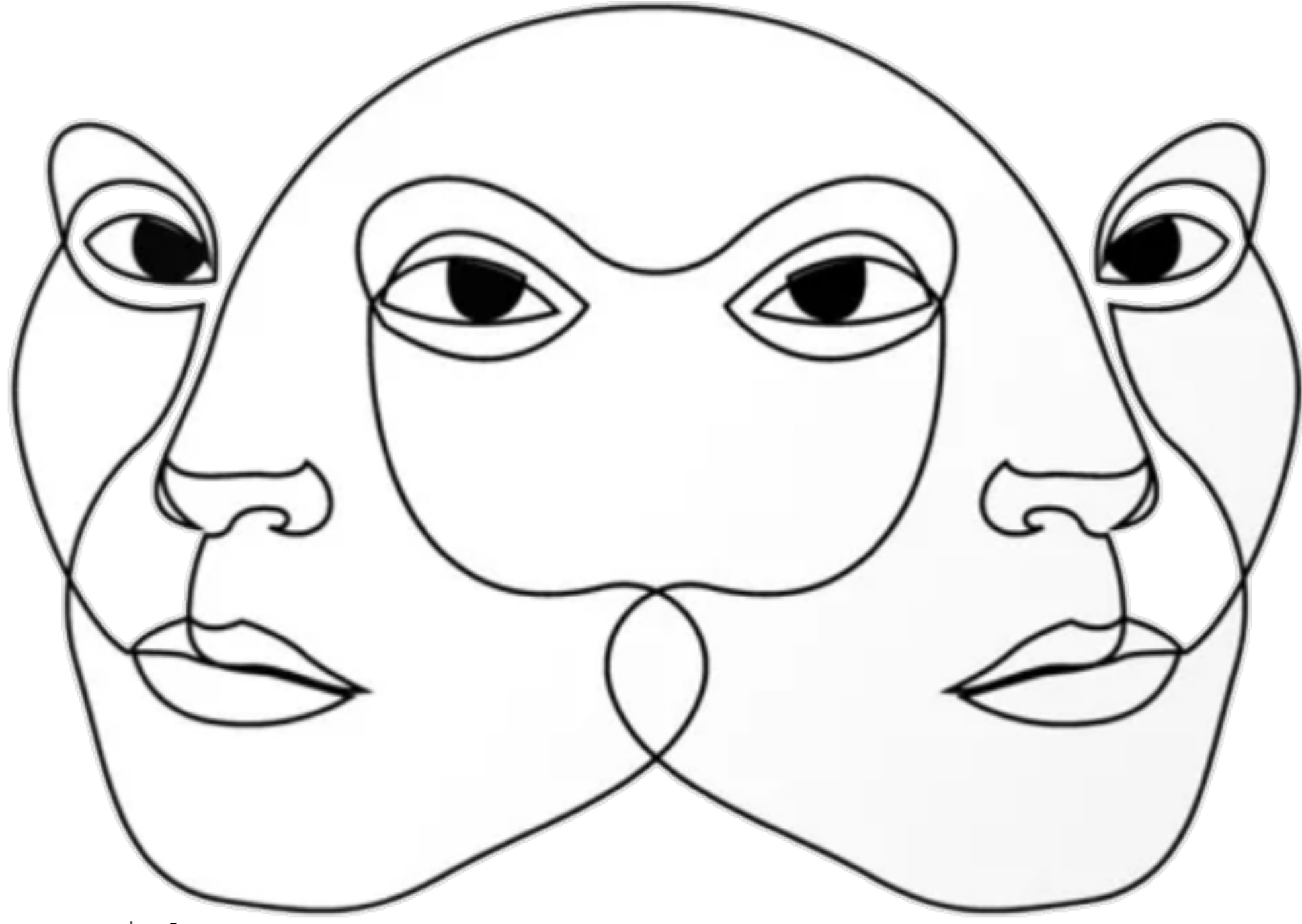
Onun için kızlara küçük tuzaklar hazırlıyordu. Onları önce en sevdiği pastaneye götürüyor, kendisine ballı cevizli pasta ısmarlıyordu. Kız Tuna'nın pastasını kesmeye, onun için küçük parçalara ayırmaya başlarsa derhal kalkıyordu masadan. Pastane etabını geçenler köşedeki bara gitmeye hak kazanırdı. Bu civarda kuruyemiş olarak kabuklu fındık veren tek bar, burasıydı. Kız daha romantik ve egzotik olsun diye kokteyl ısmarlarsa her şey bitiyordu. "Evet, bir ayağım yok ama baksana şu kokteyl şemsiyesine, ne kadar renkli, ne güzel..." "Sağır olabilirim ama bardaktaki kurutulmuş ananası görmüyor musun Allah aşkına, ne şahane..." "Dur, senin için şu fındıklardan kırayım."

Kaçınılmaz son. Evet, annesi bir randevu daha ayarlamıştı işte. "Vallahi bu seferki farklı." diyordu. Daha fazla uğraşmadı Tuna, hemen giyinip çıktı. Pastanenin önünde buluştuklarında kız tereddütsüz tak diye sağ elini uzattı, tokalaştılar. Bu seferkinin görünürde bir kusuru yoktu. Güzel denebilecek bir kızdı hatta. Bu badem renkli, koyu kahve kirpikli gözler görmüyor olamazdı. O zaman sağırdır diye düşündü, Tuna. Eski randevulardan öğrendiği bir iki hareketle, merhaba, memnun oldum falan dedi. Kız hemen uyardı onu "Ben duyuyorum Tuna Bey ve gördüğünüz gibi konuşuyorum da, rahat olun." Anlayamadı Tuna. Öyleyse, dedi. Zihinsel bir rahatsızlığınız falan mı var? Yoktu. Kızın hiçbir şeyi yoktu. Sapaşğlam bir insandı. Herkes kendi pastasını kendisi yerken kazayı hiç sormadı, badem gözlü. Herkes gibi Tuna'nın önce sol omzundan sarkan kısa parçaya, sonra yüzüne, sonra derhal yere, hiç bakmadı. Bara geçtiklerinde Tuna'nın sormasını bile beklemeden barmene "Fıçı bira lütfen" deyiverdi. Kasmadı. Üçüncü biralar içilirken Tuna güçlü parmakları arasında kırdığı fındıkları ikram ediyordu kıza.

Vedalaşırken daha önce hiç yaşamadığı bir şey oldu. Kız, sohbetin sıcaklığıyla hoşça kal demek için Tuna'ya sarıldı. Sol taraftaki parçaya dokunmaktan hiç sakınmadan hem de. Üstelik başını Tuna'nın sağlam tarafına değil sol omzuna yasladı. Daha önce orada böyle bir sıcaklık hissetmemişti, Tuna.

Eve dönerken yürümüyor, insana yapışmayan, serin, ağır bir sıvıda yüzüyordu sanki. İki koluyla.

Çağtay Üge | İki Selim

Anlatı

Selim'in o bembeyaz, turuncu çillerinin belirli bir düzen içinde dağıldığı geniş, kemikli yüzü; yerinde duramayan o dal gibi kaskatı bedeni gözlerimin önünde. Annesi Melek Teyzenin "R" harfini vurgulayarak konuştuğu o gür sesi kulaklarımı çınlamakta şimdi. Benimle yaşitti Selim. Senede bir-iki defa bayram ziyaretlerinde görürdüm onu. Şehrin en eski, en kalabalık mahallelerinin birinde otururlardı. Ne zaman Selimlere gitsek içimi anlam veremediğim bir tedirginlik sarar, ayağım çekmez, bir taraftan da onu görmek için sabırsızlanır, küçük bir çocuğun altından kalkamayacağı zorluktaki çözümlenmesi zor duyguların esareti altına girerdim. Selim'in akrabalar içinde o kendine güvenen sevimli hallerine hayret eder, onu kıskanır, içten içe hayranlık beslerdim ona karşı. İster istemez büyüklerin yaptığı gibi kendimle kıyaslardım onu. Keşke, derdim kendi kendime, onun gibi olabilsem, onun gibi sevilebilsem! En içten duygularla isterdim bunu. Gururumu incitecek herhangi bir davranışta bulunmasa bile, onun karşısında gururu incinmiş, herkesçe küçük görülmüş, pısrıklığından anasının babasının yüzünü kızartmış zavallı bir çocuk olarak görürdüm kendimi hep. Ona gösterilen içten gülümsemeler bana gösterilmezdi, sanki herkes benden iğreniyordu, öyle gelirdi bana.

İdeal çocuk oydu, hep de öyle kalacaktı. O benim gibi değil, ben onun gibi olmalıydım. Hatta birkaç defa babamdan sırf bu yüzden azar bile işittim.

Babamı haklı bulurdum. Haklı buldukça daha çok küçük görürdüm kendimi. Selim yetişkin gibi davranıyor, onların yüzünü güldürüyor, onların ağzıyla konuşuyor, bazen onları tersleyip azarladığı bile oluyordu. Ama ben utanırdım yetişkin gibi davranmaktan. Çünkü çocuk olduğumu bilirdim, o kadar çalışıyordu aklım. Bendeki sorun, çocukluğun nasıl bir şey olduğunu bilmemektir. Eğer büyürsem sevileceğimi, değer göreceğimi düşünürdüm hep. Elimden gelen buydu. Çevremdeki yetişkinlerin kendilerini önemseme hastalığı gözümü karartmış, kör etmiş beni! Bu hastalığın dermanını yetişkinlikte aramışım, elimin tersiyle itmişim çocukluğumu. Gerçekleştirmek istediğim sevimliliklere, gülünçlüklere bahane olarak öne sürmemişim onu.

Gözünü büyümeye dikmiş, sırf bu yüzden çocukluğa razı gelmiş, ağır bir yük gibi taşımışım onu küçük omuzlarımda. Aynı sabırla şimdi bekleyebilir misin, diye sorsalar, cevap veremezdim. Tek cevabım, insan yaşamında her dönemin ayrı bir güzelliğinin olduğu olurdu. Kendimi tanıtmaya kalksam sana, şöyle derdim: çocukluğunda yetişkin olma hayalleriyle yanıp tutuşan, yetişkinliğinde ise çocukluğunu mumla arayan, tam da bu yüzden ikisine birden sahip olamayan; ne zamanı yaşamayı, ne de umut etmeyi becerebilen, küçülmek kadar büyümekten de utanan, yalnızlığın kölesi olmuş biri. Tam olarak böyle tanıttırdım kendimi sana.

Selim'e ne mi oldu? Selim büyüdü. Beraber büyüdük onunla, beraber erkek olduk! Ben yaşamaya devam ettim, o öldü! Orada, cenazedeydim. Kendi ellerimle toprağa verdim onu, dokundum, ağladım. Ama Selim'den çok geride kalan annesi Melek Teyzeye üzüldüm. Beni severdi. Ama ne zaman Selim'le ikimizi yan yana görse sanki olduğundan daha bir gurur duyardı oğluyla; daha bir hayranlıkla bakardı Selim'ine. Böyle zamanlarda şöyle dediğini düşünürdüm onun hep: İyi ki de Selim benim oğlum, ya şu zavallı çocuk benim oğlum olsaydı? Selim öldükten sonra akrabaların bolca bulunduğu düğünlerde, yaşlı cenazelerinde gördüm onu. Yanına gider, oturur, konuşurdum. Sorular sorardı bana. Kız arkadaşımın olup olmadığını merak ederdi en çok da. Biricik oğlu Selim'in hep bir kız arkadaşı olmasını, bir gün kapısına dayanıp o demir gibi sağlam duruşuyla ve keskin bakışlarıyla, anne, işte gelinin, diyeceği günün özlemiyle yanıp tutuştuğunu hemen anlardım. Beni dizlerinin dibine oturtur, ellerimi avuçlarının içine alır, yüzüme baktıkça Selim'ini görür, anlattıklarım sanki Selim'in yaşanmışlıklarıymış gibi heyecanla dinler, hayal eder, gözleri dolar, ağlardı. Böyle anlarda onun o gerçeğe yüzleşmekten kaçınan o umut dolu bakışlarını görür, ruhum bedenime ağır gelir, varlığımdan utanç duyar; bir an önce kaçmanın yollarını arardım yanından. Selim olmaktan korktuğum gibi ıstırap denizinde can çekişen bir anneye sığınabileceği küçük, geçici bir liman olmaktan da korkar, bu kadına en zor zamanında kol kanat germekten çekinirdim. Selim hayattayken onun gibi olma hayalleriyle yanıp tutuşan ben, keşke, keşke onun gibi olabilsem, onun kadar sevilebilsem, diyen ben; onun ölmesiyle birlikte artık arkasından yalnızca gözyaşı dökülen Selim olmaktan kaçırdım! Yaşayan Selim olabilirdim, ondan alacaklıydım, henüz yenememiştım onu. Ama ölü Selim hiçbir işime yaramazdı, hangi acıyı unutturacaksa unuttursun artık kazanmayı düşündüğüm hiçbir şey kalmamıştı onda. İşte, böyle biriydim ben! Hâlâ da aynı kişiyim, değişmiş sayılmam!

Güzelliğin
güzelliğini
artıran
çirkinin
çirkinliğidir